

Hånden og ånden

Temaet for Bogvennen 2000 var så at sige lige ved hånden. Hånden er, bortset fra ansigtet, menneskets mest ekspressive legemsdel og anvendes til at sige langt mere end bare: jeg er en hånd.

Hånden og ånden omtales ofte som modsætninger, og næsten lige så ofte underforstået, at åndens arbejde er finere end håndens. Men det er netop *samarbejdet* mellem ånd og hånd, der har bragt os frem, hvor vi befinder os i dag. Vores civilisation havde ikke været det, den er, uden ånden *og* hånden. Det vidste Piet Hein. Han grukkede smukt om samarbejdet mellem ånd og hånd, og tænkte både på det unikke og det industrielle frembragte resultat.

Hånden og ånden. For den oratoriske begavelse er hånden bare ét af flere sprogforstærkende udtryksmidler. Men for dem, som ikke kan tale eller høres af andre, kan hånden være den eneste mulighed for at kommunikere. Flere af de håndtegn, der anvendes til understregning af, eller erstatning for, det talte ord, har så stærk en fortællekraft, at de har slået rod som motiv for grafiske tegn. Hermed får hånden en dobbelt rolle i visuel kommunikation: den er både medium og motiv.

Herom handler Bogvennen 2000. Der er naturligvis ikke tale om nogen udtømmende afhandling. Bare et fingerpeg.

Per Møllerup

Hånden i sproget

Hånden og hånden dele indgår i mange ord og sproglige vendinger. Nogle skal forstås bogstaveligt, andre billedligt. Vi giver nogen hånden, dvs et håndtryk. Meningen kan være en hilsen: goddag eller farvel, eller en bekræftelse af en aftale, fx en god handel. Senere kan aftalen hæves eller håndhæves. For en sikkerheds skyld kan aftalen befæstes med et håndpant. Godt for ihændeheren. I visse kredse, fx blandt hestehandlere, giver man håndslag på handelen. Vi giver optrædende en hånd, dvs en applaus, hvis vi da ikke sidder på hænderne, når der skal klappes. Vi giver venner en hånd med, dvs en hjælpende hånd, dvs en håndsækning, måske ved at gå til hånde, eller bare som håndlanger. Vi løser allehånde problemer hånd i hånd, somme tider i en håndvending. Vi slår hånden af dem, der ikke fortjener vort venskab, men lægger hånd på fjender. Jesus helbredte ved håndspåleggelse. Hånden på hjertet, siger vi, når vi bedyrer vores oprigtighed. Vores nærmeste medhjælper er vores højre hånd. Liderlige danske konger, med eller uden håndfæstning, der ville orden i uorden, giftede sig til venstre hånd og gav afkommet fællesnavnet Gyldenløve. Udtrykket venstrehåndsarbejde stammer – så vidt vides – ikke herfra.



*Roy Lichtenstein:
maleri, 1962.
Et håndtryk kan – som
et håndslag – bekræfte
en aftale.*

Når håndens gerninger gælder sy og strik for sjov, taler vi om håndgerning. Når det er alvor, taler vi om håndværk. Håndværkeren har en sikker hånd, dvs håndelag. Med hjælp af let håndterligt håndværktøj producerer han håndværksmæssig kvalitet. Behændige sportsfolk brillerer med håndstand, træner med håndvægte og holder formen vedlige med håndbold. Vi køber håndæltet brød hos håndværksbageren. (I gamle dage var en håndværksbager bare en bager. Håndværksbager, håndværksslagter, osv er *retronymer*, ord der er skabt i ny tid for at skelne gamle fænomener fra nye fænomener). Vi snupper en håndmad med håndskåret spegepølse og en håndbajer, hvis vi ikke foretrækker håndskudt fasan og slutter af med en håndrullet. Den uvirksomme sidder med hænderne i skødet. Vi vasker vore hænder, så vi har rene hænder (billedligt), når vi bedyrer vores uskyld, eller vasker dem, så vi har rene hænder (bogstaveligt), når de trænger til dét. I sidstnævnte tilfælde tørrer vi dem i håndklædet og forkæler dem måske med håndlotion. Vi holder hænderne varme i handsker (håndsko). Vi beskytter hænderne i arbejdshandsker og en del af dem i et fingerbøl. Vi holder og bærer en håndtaske og holder i et håndtag. Han er ikke noget at holde i hånden i tordenvejr, siger svenskerne. Håndsky personer lader sig i det hele taget ikke tage i hånden af hvem som helst.



Kortspilleren sidder med en god hånd og håber på en heldig hånd i det videre spil. Én ting er, hvad vi oplever på første hånd, noget helt andet er, hvad vi har på anden eller tredje hånd. Vi har en finger med i spillet, får fingre i noget godt, er behændige, fingernemme, fikse på fingrene og har *Fingerspitzgefühl*. Vi stikker nogen på næven, men er forhåbentlig ikke nævenyttige. Vi går ikke til håndgribeligheder, og vi undgår håndgemæng og nævekampe. Endelig holder vi fingrene fra det, der ikke skal fingereres ved. Politikere vil sætte fingeraftryk (billedligt). Fumlefingrede langfingrede efterlader fingeraftryk (bogstaveligt), når de negler noget. Måske skrider lovens håndhævere til handling og lægger ikke fingrene imellem, men truer med håndvåben og har håndjernene fremme, når de siger: hænderne op! Nogle tager loven i egen hånd. Svedofile tager hånd om alt muligt. Fiftende EU-politikere, der bliver taget med fingrene i mødekassen, får én over fingrene, hvis pressen får fingre i sagen. Vi hygger med håndklaver og spiller to- eller firehændigt på det opretstående. Manus er hånd på latin. Manufaktur betyder håndværksindustri. Teglværket leverer håndstrøgne sten. Manuduktøren manuducerer: fører os ved hånden. Reklamen manipulerer: tager os ved næsen. En manual er en håndbog. *Manuale Tipografico* er en bogtitel, grafikere tænker på med æresfrygt.



*En manual er en
håndbog.*

I et frit land har ingen hånd- og halsret over andre. Heller ikke byplanlæggere. I 1947 opfandt de fingerplanen som model for Storkøbenhavns udvikling. Hændeligt uheld, siger vi om en uønsket hændelse, der måske kræver behandling med noget, der fås i håndkøb. I gamle dage håndskrev forfatteren sit manuskript, som blev håndsat, håndtrykt på håndgjort papir og senere håndindbundet. Vi har stadig håndbøgerne ved hånden. Hænderne indgår i mange sangtekster. Da mi la sua mano / Reicht mir die Hand mein Liebchen, Jeg kysser Deres hånd Madame, Man binder os på mund og hånd og I wanna hold your hand er håndplukkede eksempler. Vi styrer et projekt med fast hånd, så vi har hånd i hanke med udviklingen. Lederen håndterer vanskelige situationer med sikker hånd og støtte fra sine håndgangne mænd. Dogme-brødre laver succesfilm med håndholdte kameraer og andre selvpåførte tekniske begrænsninger. Fanden tager hele hånden, når vi rækker ham en lillefinger. At være rundhåndet er at være generøs. Andre sprog har andre hånd vendinger, fx engelsk: handmaid, handy, handyman, hands-off, hands-on management, all hands on deck, second hand. Dette meddelt offhand.



*Københavns fingerplan
anno 1947.*

Second Hand Records
 Larsbjørnsstræde 20,
 1454 København K..... 33 15 00 03
 Jagtvej 71-73..... 35 86 16 03
 2200 København N

2' HÅND RECORDS

**BYENS BILLIGSTE
PLADEBIKS !!**

Second hand records.

Hænderne kan næsten siges at tale. Bruger vi dem ikke til at kræve, love, kalde, afvise, true, underkaste os, udtrykke modvilje eller frygt, spørge eller nægte? Bruger vi dem ikke til at vise glæde, sorg, tøven, tilståelse, anger, mål, mængde, antal og tid? Kan de ikke opildne og forbyde, udtrykke anerkendelse, undren og skam?

Quintilian, romersk orator, 35–98

Vist kan hænderne tale, eller mere præcist: vi kan tale med hænderne. Med vore fagter, vores gestik, understreger og artikulerer vi det, vi siger, og siger det, vi ikke siger med ord. Fagterne kan være mere eller mindre spontane og mere eller mindre private. Nogle fagter er kulturelt fælles, dem må vi lære, før vi bruger dem.

Vi kan opdele håndens tegn i ikoniske, indeksikale og symbolske tegn. *Ikoniske* tegn har lighed med det, de betyder. *Indeksikale* tegn får deres betydning gennem nærhed, fx det hånden peger på. *Symbolske* tegn bygger på konvention, en mere eller mindre formel aftale om, hvad de betyder. (Se også side 29). Nogle af håndens tegn udvider det talte sprog, andre erstatter det. I brancher og miljøer, hvor det kan være svært at tale og/eller lytte, udvikles undertiden fag-specifikke håndtegn, der kun 'tales' og forstås af fagets udøvere og andre indforståede.

Etniske og religiøse grupper har udviklet taleerstattende håndtegn. Endelig findes der døvesprog, en særlig kategori af håndtegn skabt for mennesker med nedsat tale- eller hørekapacitet.

Fordi hånden tegn udtrykker sig visuelt prægnant, har det været oplagt for grafiske designere at gengive dem som grafiske tegn. Forbilledet, håndens sprog, taler i øvrigt ikke bare til synet, men også til hørelsen og den kropslige følelse. Knips med fingrene tiltrækker opmærksomhed, klap udtrykker bifald. Det forstår alle. Kærtegn og knyttnæveslag kræver heller ingen ledsagende forklaring. Et fast håndtryk tolkes som udtryk for faste karaktertræk. Et slapt håndtryk – vådt wienerbrød – tolkes som det modsatte.

There is nothing better than a finger for pointing out people and locations, for identifying, for stressing a point. In a written text highlighted paragraphs, bold type, arrows, etc., all act like fingers to point the way. Instructions should be like surrogate fingers.

Richard Saul Wurman: *Information Anxiety 2*, QUE, Indianapolis, 2001



*Med hånden peger vi, dvs henleder opmærksomheden, på noget. I grafisk gengivelse kan hånden have den samme funktion. Hånden styrer opmærksomheden og fremhæver det præsenterede.
Plakatdesign:
Cassandre, 1935.*

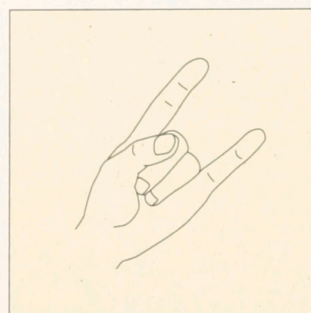
Generelle håndtegn

Generelle håndtegn spænder fra det helt spontane til det omhyggeligt indlærte. Når vi knytter næven mod nogen eller slår i bordet, er det sikkert spontant. Men når vi banker under bordet for at tage vare på skæbnen, ligger der en indlæring bag. Det gør der også, når vi krydser fingre, fordi vi ønsker, noget skal gå godt, eller hvis vi ikke vil stå ved vort løfte. Churchill opfandt ikke V-tegnet, men lærte at bruge det for *victory*. Vatikanchefens pontifikale fingertegn og amerikanske præsidenters *four-more-years* er andre eksempler på nøje indstuderede gester.

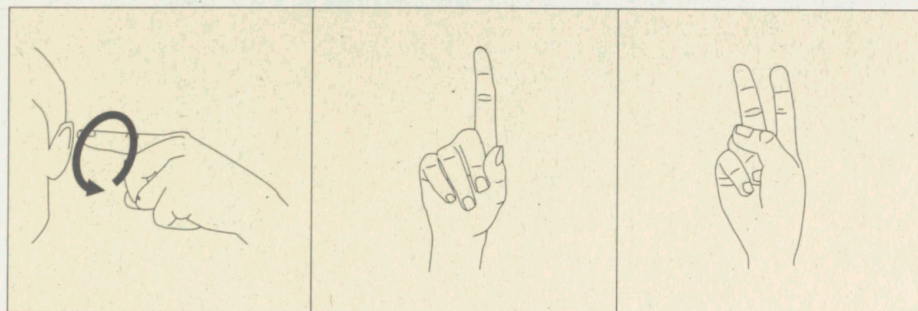
Italienernes sociale kompetence er uovertruffen, når det gælder gester og andet ikke-verbalt sprog. Fra Romerriget har vi den opadvendte og den nedadvendte tommel. Romerne brugte også fuck-fingeren. De kaldte den *digitus impudicus*, den obscène finger.

Luigi Barzini fortæller i *The Italians*, hvordan italienske bilister for længst har opgivet at sætte farten ned for at fornærme medtrafikanterne verbalt, men nøjes med i forbifarten at pege på den formastelige medstrakt pege- og lillefinger. Tegnet siger uden omsvøb, at den påpegede har horn, altså er hanrej, hvad enten det så er hans forlovede, hustru eller elskerinde, der er den generøse giver.

Inspirationen til illustrationerne på denne og følgende sider er hentet fra mange kilder, men først og fremmest fra: Supplemento al Dizionario Italiano, Bruno Munari, 1958.



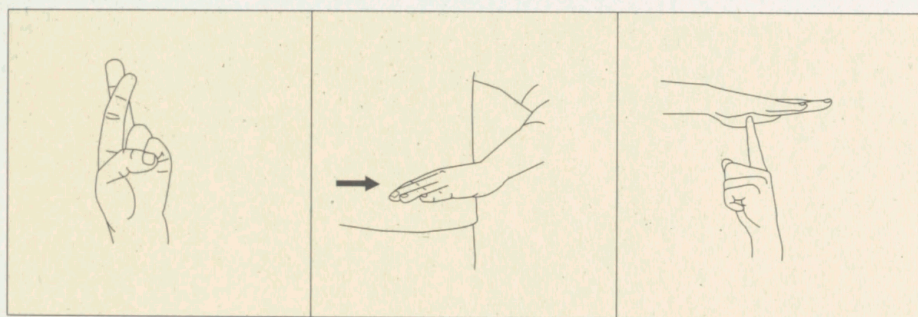
Horn: hanrej!



*Ring til mig!
Fingeren bevæges som på
en drejetelefon.*

Øjeblik!

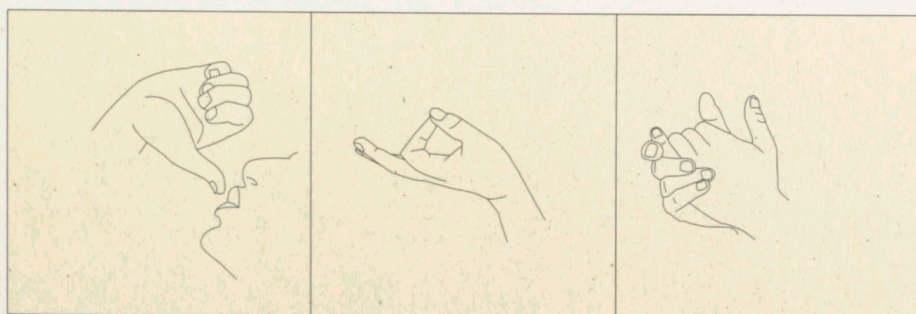
Jeg skal i gården!



*Det passer ikke.
Vises, så den lyttende
ikke ser det.*

*Jeg er sulten.
Hånden bevæges
sidelæns langs maven.*

Invitation.

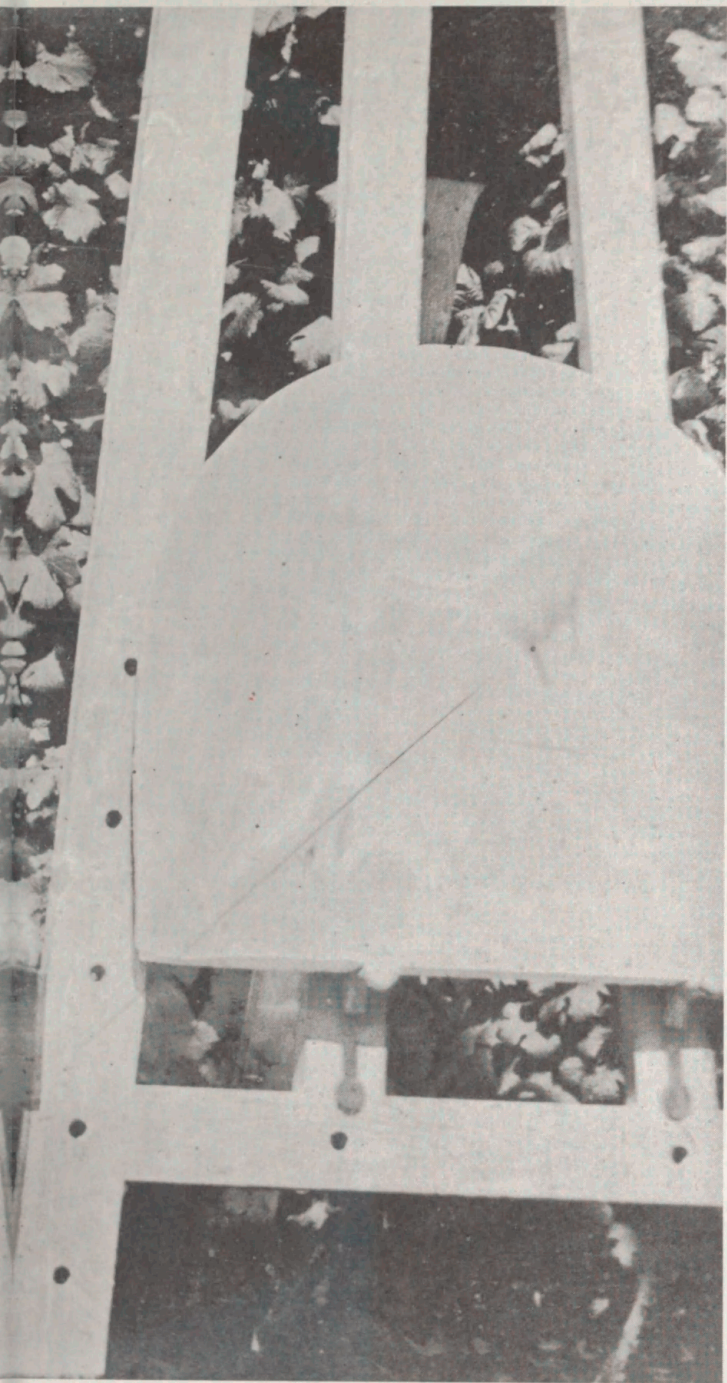


Noget at drikke.

*Fremragende!
Anvendes især af
madelskere.*

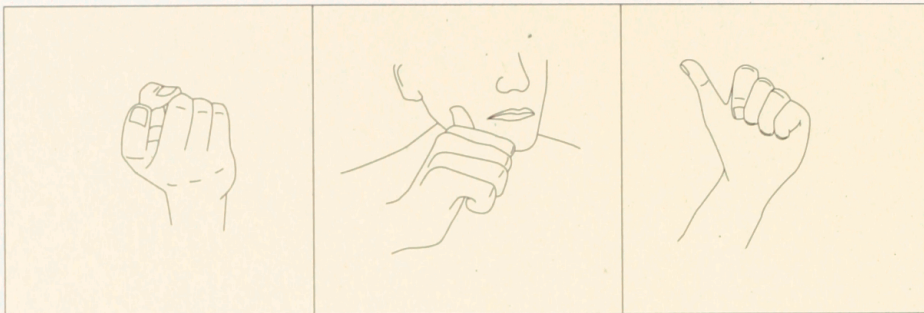
*Jeg er tilfreds.
Hænderne gnides mod
hinanden.*





*Bertel Thorvaldsen
afværger med det
nedadvendte horn tegn
kameraets onde øje.
Nordens ældste
portrætfotografi, en
daguerreotypi taget
1840 af franskmænd
A.-Ch.-Th. Neubourg.*

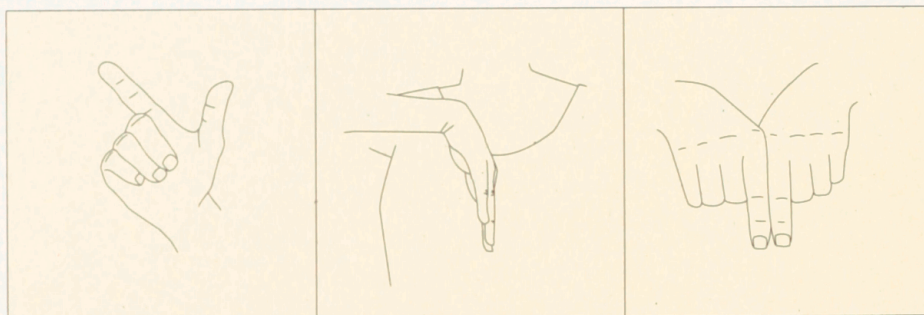
Generelle håndtegn



Kom!

*Han ved besked.
Tommelen føres fra øret
til munden.*

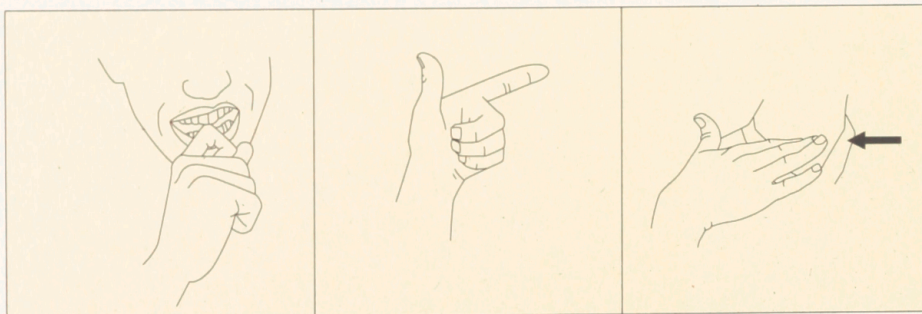
Auto stop.



*Nej.
Hånden drejes frem og
tilbage i håndleddet.*

*Kedelig karl.
Hånden slås langsomt og
rytmisk mod brystet.*

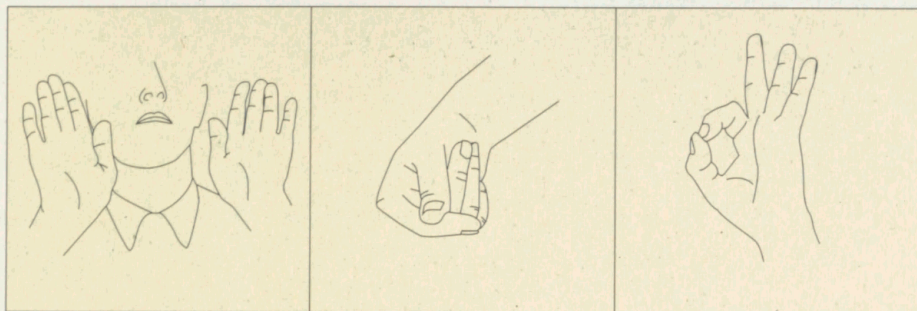
Hemmelig forbindelse.



Vrede.

Bang!

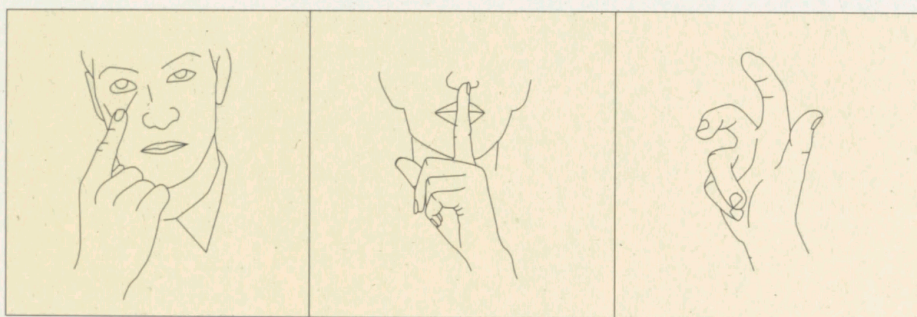
*Trussel.
Hånden føres tværs
over halsen.*



Jeg kender ikke noget til noget.

*Betaling.
Tommel og pegefinger
gnides mod hinanden.*

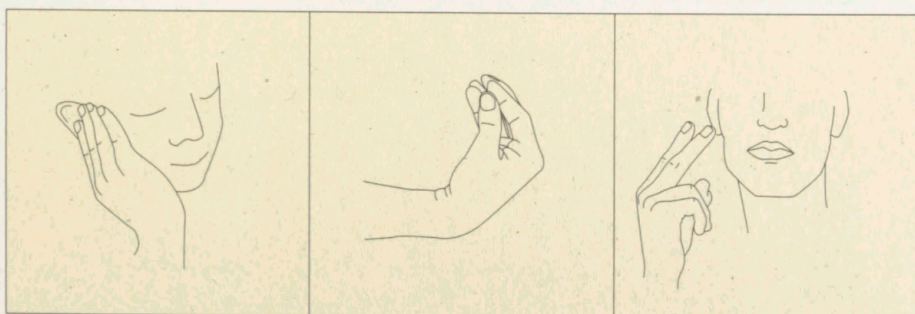
OK.



*Enig.
Nederste øjenlåg
trækkes nedad.*

Tys!

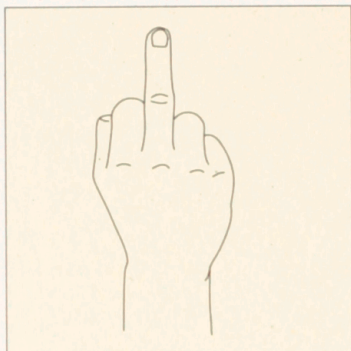
*Tyveri.
De fire fingre lukkes
en efter en (ej tommel).*



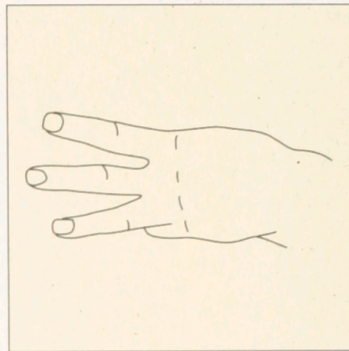
Søvn.

Hvad vil du?

Har du noget at ryge?



Fuck you! De gamle romere gav fingeren. Som almengyldig fornærmelse konkurrerer den i popularitet med det omvendte V-tegn (ydtersiden af hånden udad) og bras d'honneur, venstre hånd, der slår ved albuen på den bøjede højre arm med højre hånd knyttet.



Entschuldigung. Håndsproget er i stadig udvikling. I de seneste år har der blandt tyske trafikanter udviklet sig den skik at sige undskyld ved at vise de tre midterste fremstrakte fingre. Tegnet forestiller bogstavet E, første bogstav i 'Entschuldigung', undskyld.



*Fornærmende cover
til kassettebånd.*

*Huset i hånden. Det er
ikke tegneren, som er
kvalitetscertificeret.*

DanBolig
-samarbejder med Unibank

Bodil Petersen

Statsaut. ejendomsmægler & valuar MDE

Vurderingssagkyndig for Unikredit

Hovedgaden 21 A • 3460 Birkerød

www.danbolig.dk • info@birkerod.danbolig.dk

Ring: 45 82 07 66

Fax: 45 82 07 76



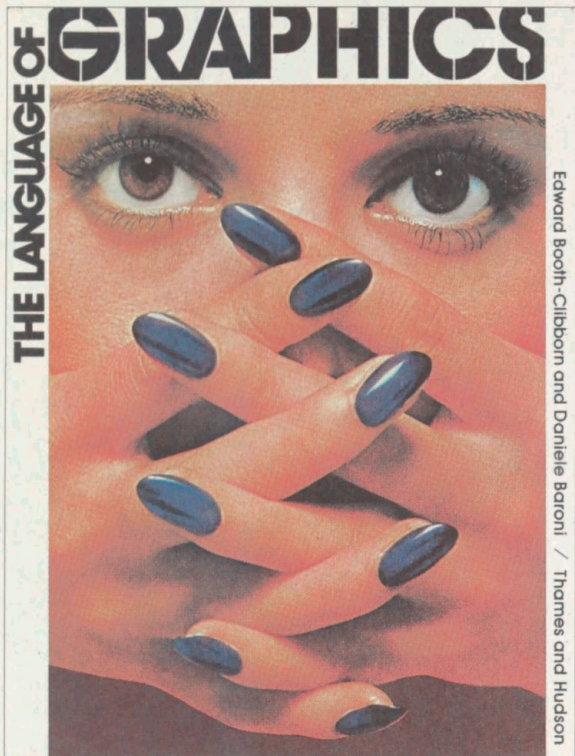


Yderst til venstre:
Svensk valgpropaganda
på højrefløjen, 1968.

Til venstre:
Dansk valgpropaganda
på højrefløjen, 1968.



Hænder for arbejde:
"Vi skal gennemføre
planen for de store
projekter".
Design: Gustav Klutsis,
USSR, 1930.



*Foldede hænder kan
betyde bøn, men
behøver ikke at gøre det.
Forsideillustration:
Plakat af Makoto
Nakamura & Reickichi
Nakayama.*



*En grafisk kliché der
huskes.*



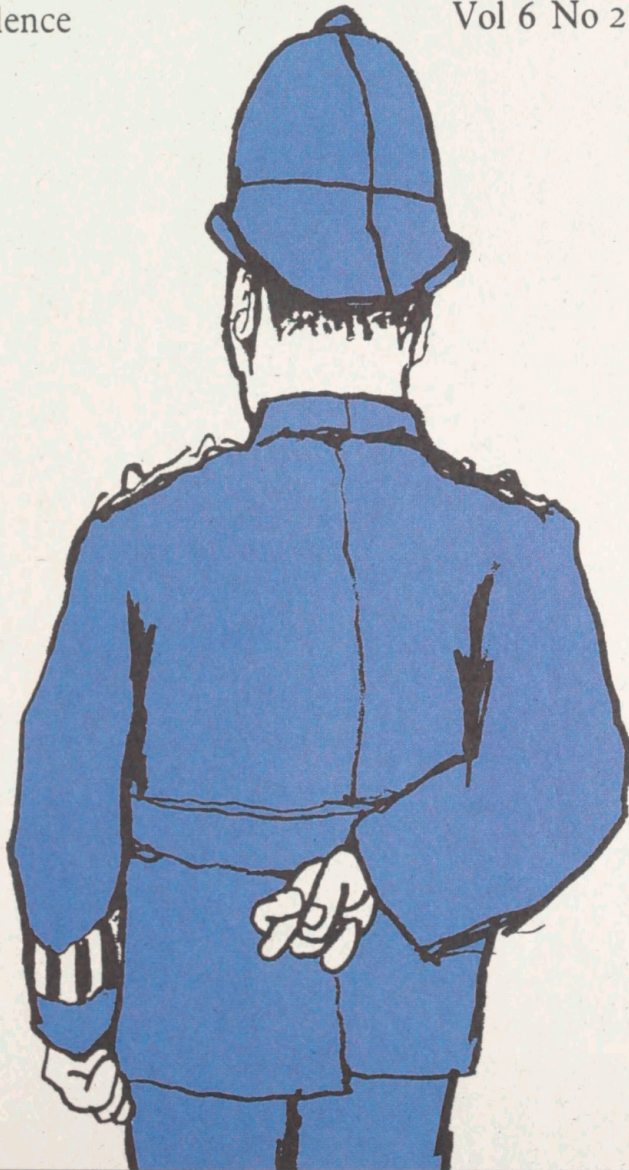
En åben hånd kan betyde fred. Her skjules intet, vi har fredelige hensigter.

Modsatte side: Magasinforside af Bob Gill, 1966.

The **LAWYER**

Police Evidence

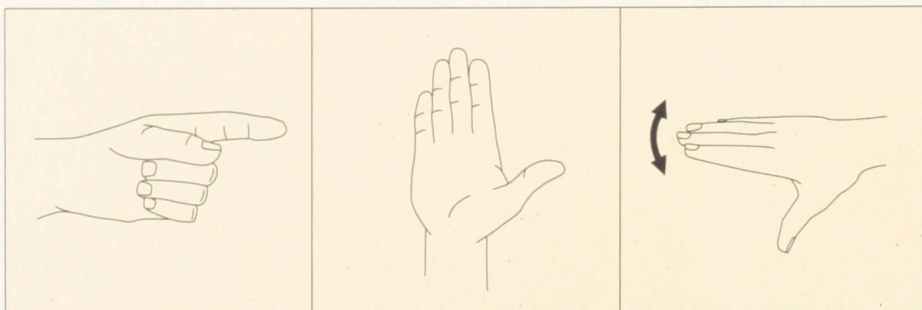
Vol 6 No 2



Faglige tegn

I miljøer, hvor det er svært at råbe hinanden op, og hvor moderne elektronik endnu ikke har vundet indpas, udvikles særlige håndtegn. Børsmæglere, bookmakere, auktionsholdere, kranførere, tjenere og bondefangere har alle deres håndspog. I nogle brancher, fag og aktivitetsområder er tegnene strengt lokale. Inden for svømmedykning, er der vedtaget internationale standarder. Svømmedykkernes internationale tegnsystem anvendes i lande tilsluttet det internationale svømmedykker-forbund CMAS.

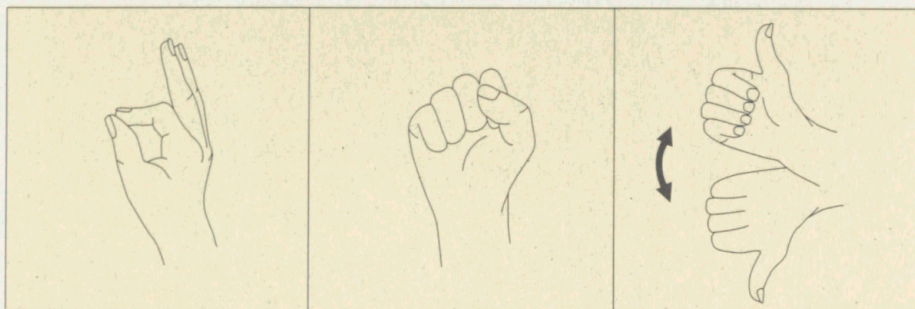
Svømmedykkernes internationale tegnsprog.



Du eller jeg.

Stop – bliv hvor du er.

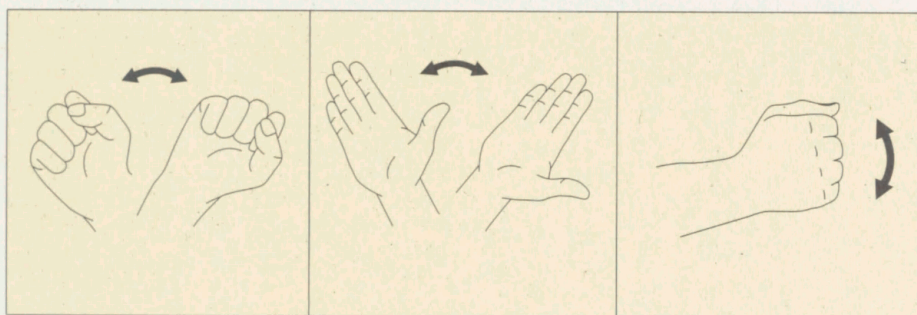
*Noget er galt
(men ingen fare).*



OK – alt i orden.

*Jeg er på reserven, 30 atm.
tilbage.*

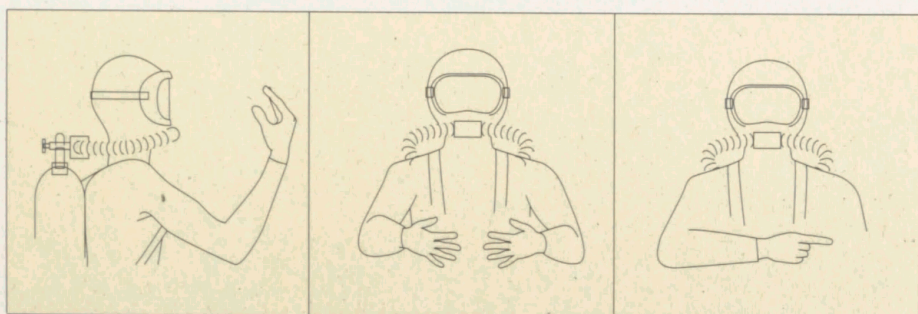
*Gå op (ned) – eller jeg går
op (ned).*



*Overhængende fare,
hurtig hjælp er nødvendig
(undervandstegn).*

*Overhængende fare,
hurtig hjælp er nødvendig
(overvandstegn)*

*Jeg kan ikke udløse
reserven.*

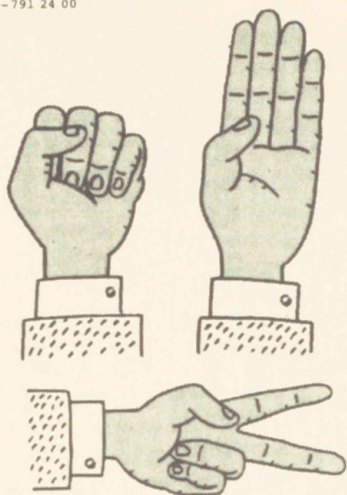


Jeg er gået tom for luft.

*Jeg er træt.
(jeg har mistet vejret)*

*Fare.
(i den retning hånden peger)*

08-791 24 00



mellanhandens säkra analysmodell

Vi på aktiedirekt.com bedriver aktiehandel på Internet utan mellanhänder. Du har ju två egna händer.

Hos oss handlar du direkt mot aktiemarknaden, samtidigt som vi uppdaterar dig med kurser och nyheter. Då blir det mer effektivt och billigare. Så redan din första affär blir en bra aktieaffär.

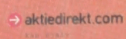
 **aktiedirekt.com**
kan själv

Annoncer fra Dagens Industri (SE), 1999. Annoncerne fortæller med fingertegn, at internettet har afløst fingertegn og mellemhandel.

Drammen
Drammen er en gammel og velkjent handelsmann som har vært i Norge i mange år. Han har vært med på å bygge opp Norge som handelsland, og har vært med på å bygge opp Norge som handelsland. Han har vært med på å bygge opp Norge som handelsland, og har vært med på å bygge opp Norge som handelsland.

Kvæstteingen
Kvæstteingen er en gammel og velkjent handelsmann som har vært i Norge i mange år. Han har vært med på å bygge opp Norge som handelsland, og har vært med på å bygge opp Norge som handelsland. Han har vært med på å bygge opp Norge som handelsland, og har vært med på å bygge opp Norge som handelsland.

Mellanhanden
Mellanhanden er en gammel og velkjent handelsmann som har vært i Norge i mange år. Han har vært med på å bygge opp Norge som handelsland, og har vært med på å bygge opp Norge som handelsland. Han har vært med på å bygge opp Norge som handelsland, og har vært med på å bygge opp Norge som handelsland.



Blandt grupper der vælger tavshedens guld fremfor talens sølv, hævder trappistordenen sig markant. Dens brødre og søstre taler overhovedet ikke, men betjener sig, når det er nødvendigt at kommunikere, af et selvudviklet tegnsprog med ca 1300 tegn.

Trappistordenen begyndte som en bevægelse inden for cistercienserordenen. Initiativtageren var Armand Jean le Bouthillier de Rancé (1626–1700). Stedet var La Trappe i Normandiet. Trappisterne forsager spøg og skæmt. De står op klokken to om natten og beder i elleve timer, hvorefter de arbejder mindst seks timer og slutter af med at pusle lidt ved deres grav i klosterhaven. Så er de klar til at gå seng klokken syv, om sommeren klokken otte. Trappisternes indbyrdes hilsen er et *memento mori*, husk at du skal dø.

I midten af 1960'erne slækkede trappisterne lidt på reglerne vedrørende tavshed, uden at klostrene derved kan karakteriseres som samtalestationer.

Døves tegn

Døve taler med hænder og lytter med øjne. De har to håndsprog, dels en håndmodel af vort fonetiske alfabet, *døvealfabetet*, dels *døves tegnsprog*, en samling tegn for hele ord og begreber.

Døvealfabetet er internationalt og knytter sig til det talte/skrevne sprog, idet den 'talende' – og den 'lyttende' – staver sig frem til den ønskede meddelelse. Det kan være en omstændelig proces. Behovet for et sprog med tegn for hele ord og begreber er evident.

Døves tegnsprog tales ikke bare med hænderne, men med alle til rådighed stående midler, dvs mimik, hænder, arme, hele kroppen. Døves tegnsprog udfolder sig både i rum og tid, og er svært at gengive grafisk. Det omfatter over 6.000 tegn. Døves tegnsprog er modsat døvealfabetet ikke internationalt.

Tegnene i døves tegnsprog er mere eller mindre naturlige og tilsvarende mindre eller mere vilkårlige. Jo mere naturligt et tegn er, jo lettere er det at forstå (også for ikke-døve) uden forudgående indlæring. Ambitionen for udøvere og udviklere af døves tegnsprog er, at tegnsproget til enhver tid bliver så naturligt som muligt.



Døves tegnsprog: mor.



Døves tegnsprog: far.

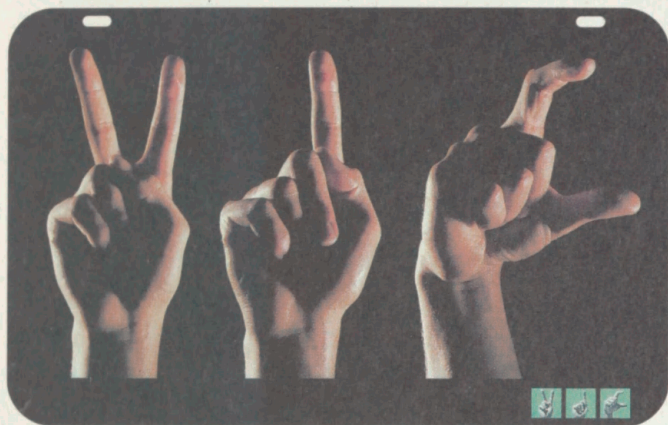
Blandt de meget naturlige tegn i døves tegnsprog er sådanne spontante håndtegn og andre tegn, som vi alle anvender – producerer og modtager – uden at tænke nærmere over det. Vi vinker nogen til os. Vi fører højre hånds pegefinger frem og tilbage foran ansigtet, når vi siger nej til noget. Vi gaber, når vi keder os eller er søvnige, etc. En tysk forsker mener, at tysktalende forstår 800 tegn af denne type. Nogle ikoniske tegn består i, at den 'talende' efterligner en handling, saver, maler, hamrer, etc og til sidst eventuelt tilføjer tegnet for person. Tegn for karakteristiske ting kan bestå i, at tingene tegnes i luften, fx omridset af et hus: Somme tider viser tegnet noget karakteristisk ved emnet, fx knurhår for kat eller snabel for elefant. *Pars pro toto*, delen står for helheden.

Indeksikale tegn er påpegende. Den 'talende' peger simpelt hen på samtalens objekt, fx næsen. Personlige stedord kan også signaleres på denne måde.

Megen fantasi til trods er de fleste tegn i døves tegnsprog symbolske, dvs vilkårlige. Vilkaarlige tegn kræver mere tillæring end ikoniske og indeksikale tegn.

Ved kommunikation mellem døde og ikke-døde kan det være hensigtsmæssigt at kombinere dansk tale med tegnsproget, dvs den/de talende taler og viser håndtegn samtidigt. Denne hybrid kaldes *tegendansk*.

DØVES INTERNATIONALE HÅNDALFABET				



TDC kørte i begyndelsen af 2001 en – måske tilsigtet – uforståelig kampagne for VIC. Kampagnens bærende idé var fingertegn inspireret af døves internationale håndalfabet.

Think

Link2001
 The Professional Imaging Show
 THE BUSINESS DESIGN CENTRE, LONDON
 08 - 10 APRIL 2001

Market Link Publishing Ltd
 Link 2001, PO Box 8798, Birmingham B20 2JH, Tel: 0121 240 4781 Fax: 0121 240 4864 www.link2001.co.uk
 Market Link Publishing is a wholly owned subsidiary of Eastern Counties Newspapers Group Ltd

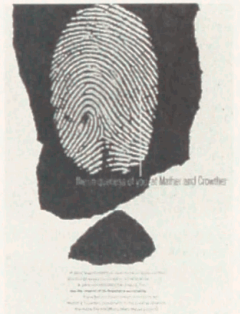
Annonce for udstilling, i Eye Magazine, 2000.

*Modsatte side:
 Det rigtige håndalfabet.*

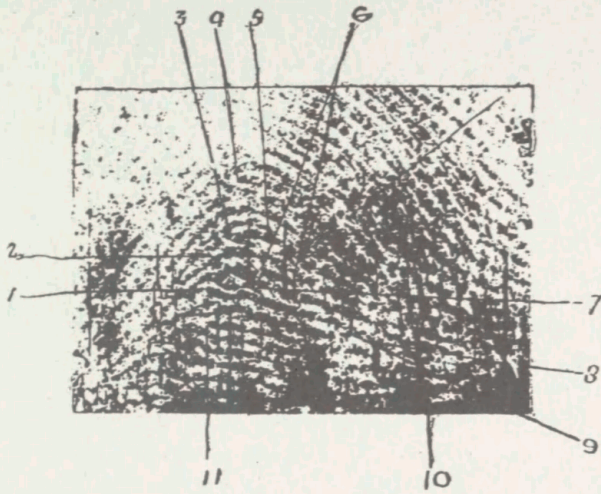
Fingeren som kliché

I Kina og Japan findes over tusind år gamle dokumenter underskrevet med fingeraftryk, men først i 1900-tallet – i Danmark siden 1905 – er fingeraftryk blevet anvendt ved opklaring af forbrydelser. I 1915 fastslog Højesteret, at der kan dømmes med fingeraftryk som eneste bevis. I 1999 blev der i Danmark dømt ca 600 personer med deres fingeraftryk som eneste bevis.

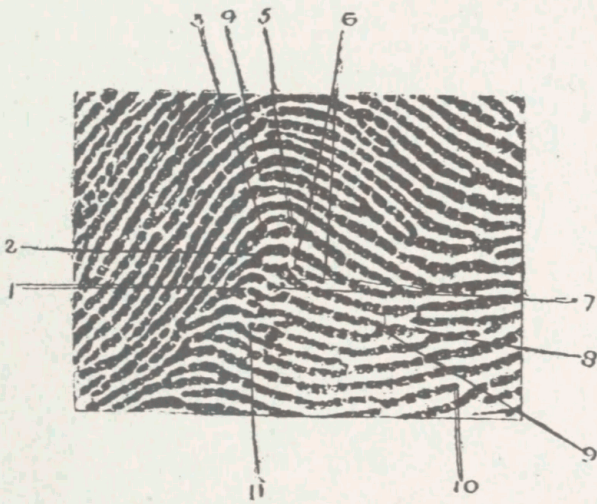
Alle menneskers fingeraftryk er forskellige, selv enæggede tvillingers, og fingeraftrykkene kan ikke forfalskes. Det var den engelske videnskabsmand Francis Galton der lagde grunden til anvendelsen af fingeraftryk som bevismateriale. Han påviste i 1890, at vore fingeraftryk er grundlæggende uforandrede fra fødsel til død. Ti år senere præsenterede den senere politidirektør i London, Edward Richard Henry, i bogen *Classification and Uses of Fingerprints* en enkel, men pålidelig, metode til klassifikation og sammenligning af fingeraftryk. Henry havde tidligere gjort tjeneste ved det bengalske politi og havde i Indien bemærket skikken med at anvende aftryk af tommelfingeren i stedet for underskrift på dokumenter.



Annonce, UK
Design: Hans Schleger,
1959.



De første fingeraftryk, der blev anvendt som afgørende bevis ved domfældelse i England 1905. Dobbeltmorderen Alfred Strattons aftryk af en tommelfinger på en pengeskasse, og et aftryk taget efter anholdelsen.



Henrys principper anvendes stadig. På gerningsstedet tager politiet aftryk af flader, der formodes at bære fingeraftryk. Det sker ved pensling og efterfølgende overførsel til tynde plastfilm. Mindre løse genstande indsamles. Senere sammenholdes indsamlede fingeraftryk med mistænkes fingeraftryk og med materialet i politiets database.

I dag anvendes ordet 'fingeraftryk' metaforisk i udtrykket 'genetisk fingeraftryk'. I reklamen er finger- og håndaftryk i dobbelt forstand blevet klichéer.



Dublin Beer coaster.

*Motiv fra udstillingsplakat for Design Museum, London.
Design: Alan Fletcher.*



**Visste du att
Sandviks identitet
bygger på unika
varumärken**



Sandviks målsättning är att vara världsledande inom sevälda nischer. Och det är vi. Grunden för detta är naturgivna produkter i absolut toppklass. Och det här vi.

Men det krävs mer för att geva intryck och avtryck i dagens tuffa konkurrens: Gott renommé och starka varumärken. Sandvik tillhör de verkliga målmedvetna byggarna i detta avseende. Det avspeglar sig i en rad välkända varumärken, uppskattade av de verkliga profeten.

Förutom att Sandvik i sig är sedan länge en världsberömd varumärke. Det är synonymt med specialstål, hårdmetall och andra produkter i högsta klass.

Då det gäller hårdmetallverktyg för metallbearbetning är Sandvik Coroant en välkänd kombi-

nation bland specialisterna. Världsetta, förstås. Det är vi även i fråga om snabbhjulverktyg där vi har starka varumärken som i en Dornier och Titan.

Inom gruvor och anläggningsarbeten världen över har koncernen många tunga varumärken. Tamrock är det mest kända. Varumärket Kanthal, som är världsledande inom värmematerial, passar också väl in i bilden.

Detta långsiktiga varumärkesbyggande har starkt bidragit till att Sandvik idag är en världskoncern. Med 34 000 anställda vid 300 bolag i 130 länder och en omsättning på cirka 40 miljarder kronor.

Det är därför som ger en tydlig fingeravtryck om den inre styrkan i våra varumärken.



Vi gör det möjligt

Kiromanti

Det er en udbredt antagelse, at vort liv står skrevet i hånden. Håndens form samt liniernes form og længde og indbyrdes placering påstås at fortælle den enstående historie om vort liv i fortid og fremtid.

Håndens form afslører personlighed og gemyt: praktisk, intuitiv, sensuel eller intellektuel. Håndens linier afslører andre sider af personligheden og tolkes af kyndige som tegn på ejerens mulige fremtid. De afslørende linier er først og fremmest livslinien, hovedlinien, hjertelinien og skæbnelinien.

Den rutinerede håndlæser formodes at supplere sin mere eller mindre regelbundne udlægning med på anden måde indhentet viden om håndens ejer, samt med et ikke ubetydeligt element af fantasi.



*Plakat mod rygning, UK.
Design: Eileen Evans /
Reginald Mount, 1960.*



*Skæbnen i hånden, UK.
Design: Tom Wolsey,
1960.*

*Modstående side:
Annonce for Knoll
International.
Design: Herbert Matter,
1948.*



Boston: 21 Charles Street

Dallas: 2909 Fairmount Street

Atlanta: 64 Fifteenth Street, N.E.

Chicago: 160 East Superior Street

New York: 601 Madison Avenue

Now five Knoll showrooms in five regions
forecast trends, interpret new forms,
enrich contemporary living
through furniture, textiles and planning

Øjet i hånden

Den officielle udlægning af politiets mærke – hånden med øjet – er øjet, der ser, og hånden, der beskytter.

Hånden og øjets oprindelse som symboler kan føres tilbage til bibelsk tid i landene omkring Middelhavet. Hånden stod for guddommens nærhed, og øjet for guddommens altseende tilstedeværelse. Sammenfaldet i de to symbolers betydning må have gjort det naturligt at kombinere dem som øjet i hånden.

Øjet i hånden findes over *Puerta judiciaria*, dommens port, i Alhambra-slottet i Granada, som blev opført af muslimer i begyndelsen af 1300-tallet. I Danmark findes tegnet i kristen sammenhæng fra slutningen af 1500-tallet. Parisiske kirurger brugte samme tegn i slutningen af 1700-tallet. Napoleon brugte som tegn en stok med en hånd i den ene ende.

Hos politiet i Danmark har hånden – og måske øjet i hånden – været anvendt som tegn fra 1701. Politiets tegn var – som Napoleons – en stok med en hånd i den ene ende. Øjet i hånden er første gang omtalt i en forordning af 1762.

Den tanke er fremført, at øjet i hånden mærket kan være hentet i Frankrig af Ole Rømer, der ikke bare opdagede lysets tøven, men også tog sig tid til at konstruere springvandene i Versailles, og – her vigtigere – at være politimester i København.



Napoleons scepter – og det første danske 'politiskilt' – var en stav med retfærdighedens hånd.



*Øjet i hånden knappen
af messing som stadig
smykker politiets
uniformer.*



*Bomærke for tidsskriftet
Icographic.
Udgivet 1982/84 af
Mobilia for Icoquadra,
International Council of
Graphic Design
Associations.
Design: Wolfgang
Schmidt.*



*I første halvdel af
forrige århundrede
sås øjet i hånden på
registreringsplader
til motorkøretøjer.
Den viste 'vanteplade'
er til en motorcykel-
forskærm.*

*Øjet i hånden findes
stadig i et – stort set
usynligt – bundmønster
på nummerpladerne.*

Mørkets gerninger

Mørket, fraværet af lys, er mediet, når farbror med hånden foran lyskilden viser sin fingerfærdighed på væggen og skaber et veritabelt menageri med ænder, hunde, høns og andet.

Skyggespil har været vidt omkring, men formodes at have sin oprindelse i Indien, hvorfra det spredte sig til Java, Bali, Kina, Persien og Tyrkiet. I 1600-tallets Frankrig kendtes skyggespillet som 'kinesiske skygger'. Senere kaldte amerikanerne det samme fænomen for 'French shadows'.



*Logo for filmproducent
Arnold Schwarzman,
1979, USA.*

*Modsatte side:
Geden som ikke er der.
Design: Pentagram.*



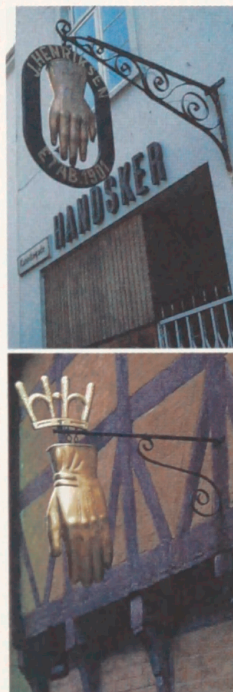
Håndens ekstra hud

Handsker er – som andre redskaber – en udvidelse af menneskets naturlige kapaciteter, nemlig en udvidelse af håndens hud, der beskytter mod kulde og andre påvirkninger af klimatisk og anden art. Ordets oprindelse er håndsko, jfr tysk *Handschuh*.

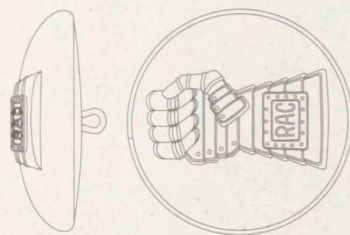
Handsker tillægges symbolsk betydning. Vi siger, at vi kaster en handske, når vi udfordrer nogen. Talemåden går tilbage til ridderturneringer, hvor ridderen kastede sin handske i samme anledning.

Unge herrer, der afslår frieri på skuddagen, 24. februar i skudår, må som afbigt forære den forsmåede 12 par handsker.

Panserhandsker gælder som metafor for panserstyrker, der som politiet har handskerne på knapperne. Tysklands Kaiser Wilhelm II kaldte sin flåde *Tysklands pansrede næve*.



Ovenfor og næste side: Handskemagerne er med rette kendt for deres flotte udhængsskilte.



Pansernæven på uniformsknappen. Royal Armoured Corps, UK.



Printer's fist

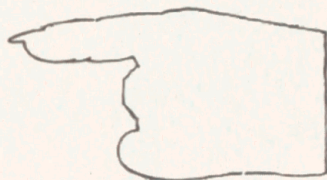
Printer's fist, fist, fist indicator, hand, pointing hand, indicator, index, digit, you name it. Det engelske sprog er generøst med betegnelser for bogtrykkerens knyttede hånd med strakt pegefinger. Men det grafiske tegns præcise oprindelse er ukendt. Vi ved, at håndens grafiske gengivelse som opmærksomhedsstyrende tegn er ældre end bogtrykkerkunsten. Der findes pegende hænder i spanske dokumenter fra begyndelsen af det 12. århundrede. Vi ved også at trykkere tilbage til det 15. århundrede anvendte den pegende hånd som grafisk tegn.

Hånden som opmærksomhedsstyrende grafisk tegn bruges dels til at pege, hvor noget begynder, fx et nyt afsnit, dels som henvisningspil ved slutningen af en tekst, hvor den fortæller, at teksten fortsætter andetsteds, fx på den følgende side.

I dag ses printer's fist oftest anvendt som dekorativt element. US Mail bruger hånden som symbol og baggrund for teksten 'Returned to sender'. Se (og syng) side 49.








*Motiv til plakat for IBM med tekst af Albert Camus: Real generosity towards the future lies in giving all to the present.
Design: Alan Fletcher.*



Danmarks – påståede – første funktionalist, arkitekten og grafiker Knud V. Engelhardt, anvendte printer's fist – som dekoration?

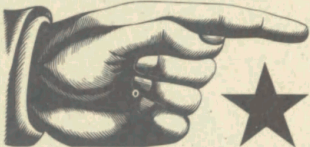
BEHANDLES

nænsomt  afleveres senest 
samtidigt med arbejdet til:

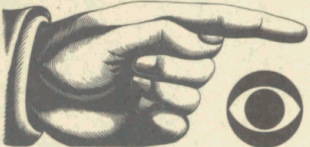
KVE  Vinkelv. 22  Kbh. V  tlf: 12121
arkit. & bogtr. „3di“ Stevnsvov. Søllerød. Holte



Tonight the CBS Television Network will bring you the swiftest, clearest report and analysis of the Election returns by the nationwide team of CBS News correspondents, the news gathering organization which first reported the winners in 1952, 1954, 1956 and in 1958








Tonight the most experienced news-gathering team in broadcasting and an exclusive new IBM computer will join forces to report the decisions of what promises to be the biggest electorate in the nation's history. CBS News assignments find... *MAJOR OBJECTS OF THE "MORNING DEAD":* EDWARD B. BRENNAN, ERIC ROSENBERG and DAVID ROSENBERG providing expert analysis and review; EDWARD C. BRENNAN operating the computer that will produce predictions from very early returns; EDWARD BRENNAN keeping track of the air log states; CHARLES WELLS, ERIC ROSENBERG, EDWARD BRENNAN, CHARLES WELLS and EDWARD BRENNAN covering the East, Midwest, Far West, South and Congressional races; a network of 300 reporters in every state and population center phoning in last-minute returns direct to the CBS News Center Southbound in New York. You will also see EDWARD BRENNAN with Senator Kennedy, PAUL O'NEAL with Vice President Nixon, ERIC ROSENBERG with Senator Johnson, EDWARD BRENNAN with Ambassador Lodge, WELLS BRENNAN at Republican Headquarters and ERIC ROSENBERG at Democratic Headquarters.



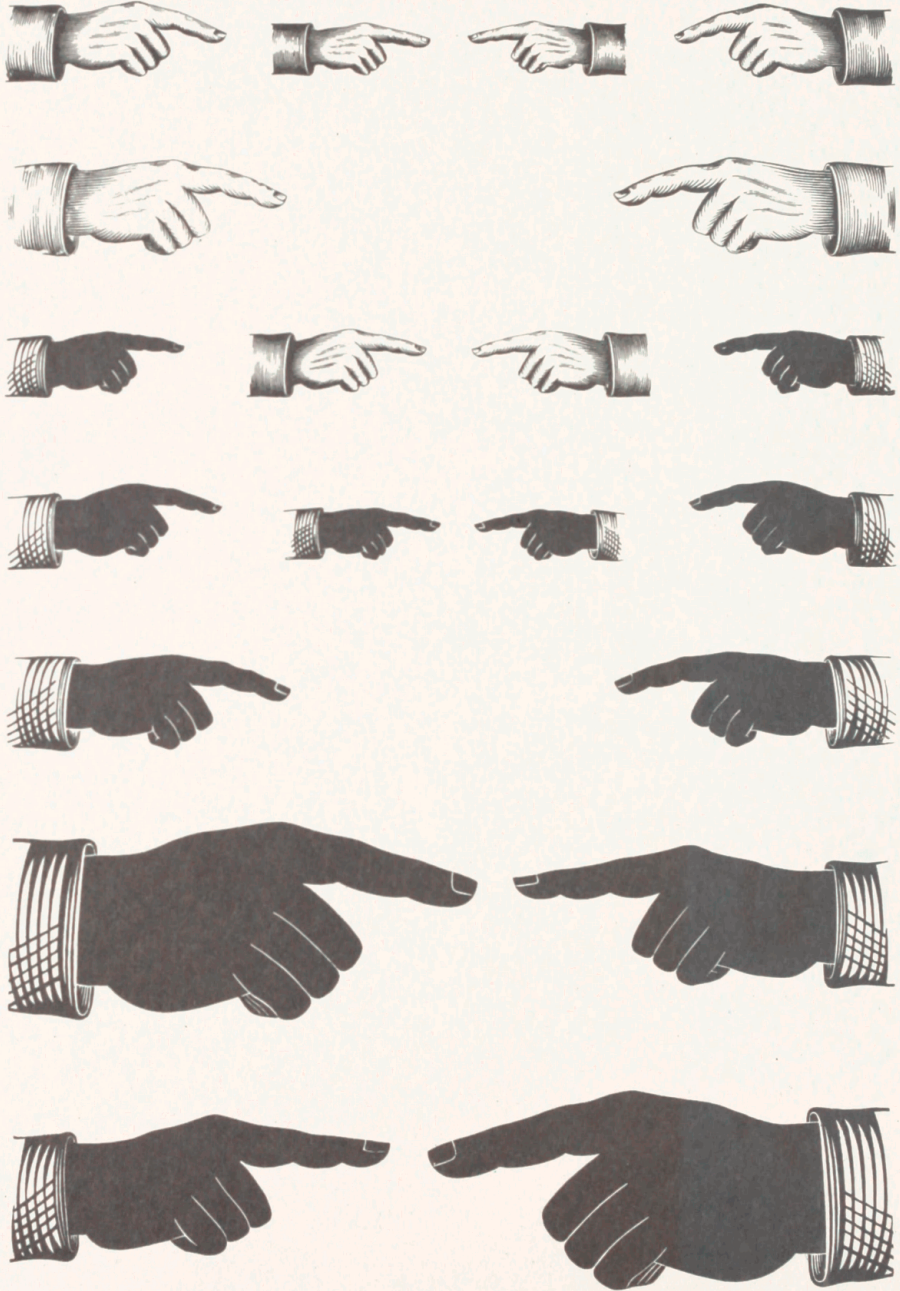
STARTING AT 7:30 PM CHANNEL 2
A special IBM computer will immediately process the earliest returns and forward the winner of the Presidential contest. Be sure to tune in CBS News right from the start.

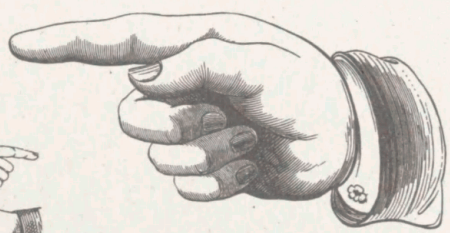
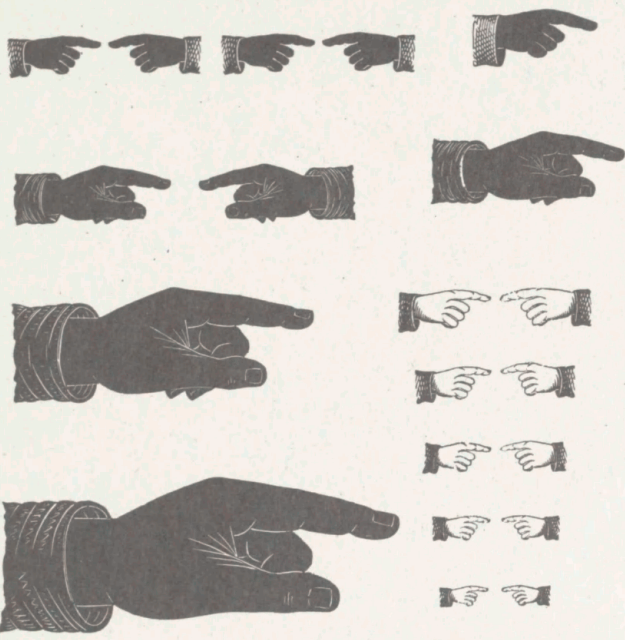
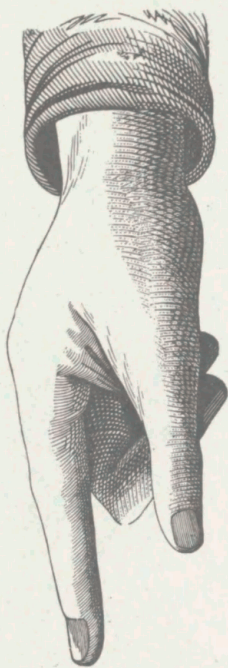
Annoncering for
CBS valgprogrammer.
Design: Lou Dorfman

- 6 Interview
- 9 Biographical Notes
- 10 Credits
- 12 The Process of Idea and Style
- 17 Graphic Design 
- 47 Design for Publication 
- 74 Illustration 
- 114 The Push Pin Graphic 
- 130 The Rest 

*Gradbøjet printer's fist
i indholdsfortegnelsen
til Seymour Chwast's
The Left-Handed
Designer, Abrams,
New York, 1985.*

*Side 46-47
Før i tiden havde ethvert
sætter et righoldigt
udvalg af printer's fists.
I dag findes de som
clip art.
Her vises et beskedent
udvalg.*





Wine Spectator

NOV 15, 1998 / \$2.95 CANADA \$3.95 / \$9.50
<http://www.winespectator.com>

ANNUAL CABERNET REPORT

JAMES LAUBE RATES
THE HOTTEST
NEW RELEASES

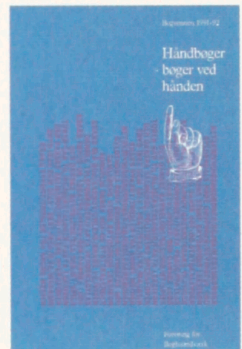
PLUS:
SEATTLE DINING
RHÔNE REDS
JULIA CHILD



150 Great Cabernets to Buy Now!

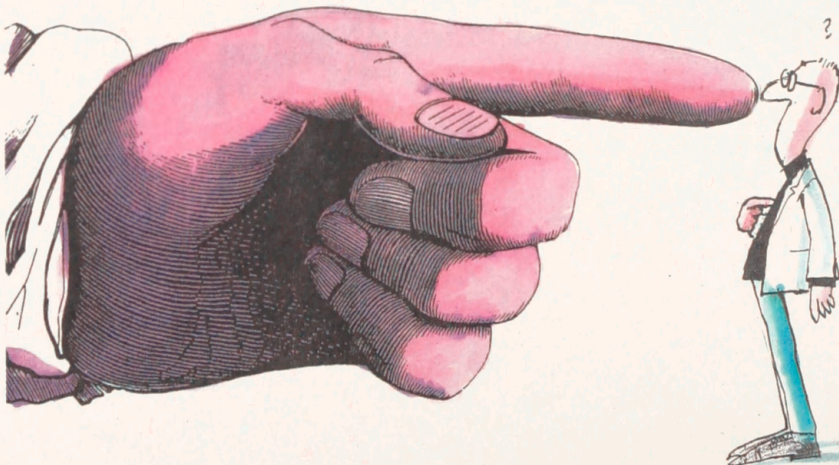


Printer's fist er et yndet
motiv hos grafikere og
tegnere.



Bogvennen 1991-92.
Design: Carl Vang
Petersen.

Politiken, 17. dec 99.
Tegning: Poul Holck.



Tegning: Poul Holck

Return to Sender

*Otis Blackwell og Winfield Scott skrev den.
Elvis Presley sang den ind i vores mindspace.*

I gave a letter to the postman,
he put it in his sack.
Bright and early next morning
he brought my letter back.

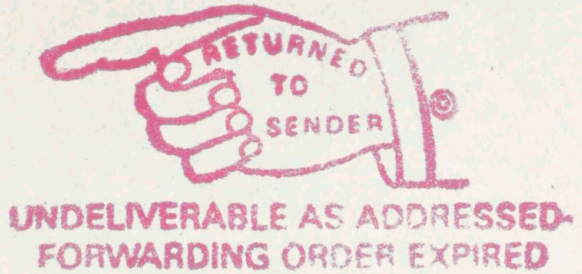
She wrote upon it:
Return to sender, address unknown.
No such number, no such zone.
We had a quarrel, a lovers' spat.
I write I'm sorry but my letter keeps
coming back.

So then I dropped it in the mailbox
and sent it Special D.
Bright and early next morning
it came right back to me.

She wrote upon it:
Return to sender, address unknown.
No such number, no such zone.

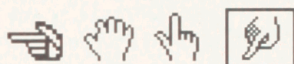
This time I'm gonna take it myself
and put it right in her hand.
And if it comes back the very next day,
then I'll understand the writing on it.

Return to sender, address unknown.
No such number, no such zone.



Den menneskelige pil

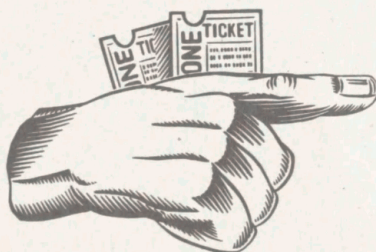
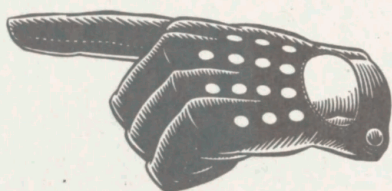
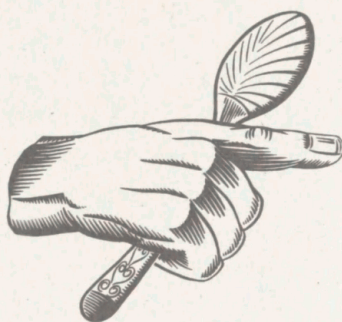
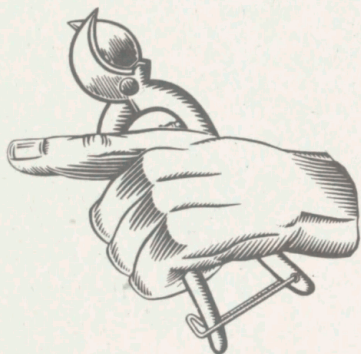
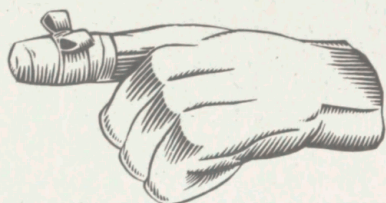
Vi rækker spontant armen ud og peger, når nogen spørger om vej. Mindre spontant viser betjenten, hvilken vej han ønsker at lede trafikken. På skilte anvender vi sædvanligvis pile til at angive retning, men af og til bruger vi hånden (grafisk) som det retningsmarkerende element. Vejvisning med et menneskeligt ansigt.



Computerfolket anvender små hænder som pegeværktøjer på skærmen, og kompenserer derved – bevidst eller ubevidst – med high touch for high tech.



På Skovvej i Gentofte antropomorficerede arkitekten og grafiker Knud V. Engelhardt henvisningskiltet og gjorde det til en hånd.



*Hænderne viser vej på
Makepeace Woodcraft
School, Parnham,
Dorset (GB).
Design: Cliff Harper /
The Partners.*

You!

BRITONS (Lord Kitchener) WANTS YOU.
Mødt af Lord Kitchener's bydende blik og pegende hånd forstod alle rette vedkommende i England, at henvendelsen gjaldt netop dem. Senere er plakaten blevet parafraseret i utallige varianter.

Men den pegende hånd alene er også et virkningsfuldt motiv, hvad enten det er i Roy Lichtensteins pop-art version eller på skilte, der skal minde tyske trafikanter om, at 130 km i timen er en langt mere fornuftig hastighed end den, deres Bundestank *kan* køre.



*Yderst til venstre:
YOU!, UK.
Design: Alfred Leete,
ca 1914.*

*Til venstre:
YOU!, USA.
Design: James
Montgomery Flagg,
ca 1914.*

130



*Tysk vejtavle fra 80erne.
Ophav ukendt.*

Amerikansk Pop-konst
(106 former av kärlek och förtvivlan)



*Plakatdesign:
M&Ö, John Melin &
Anders Österlin, 1964.
Motiv:
Roy Lichtenstein.*

29/2-12/4 Alla dagar 12-17 onsdagar 12-21

Moderna Museet

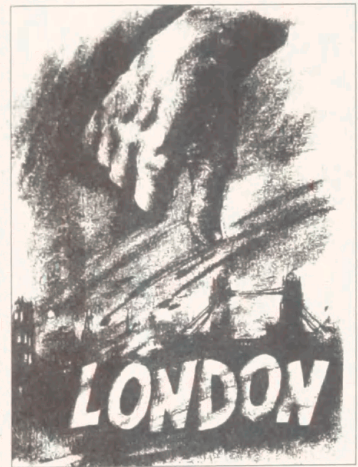
Den sorte hånd

Da Danmark i 1963 gik til folkeafstemning om nye jordlove, var det ikke noget parti, men de konservatives afstemningsplakat, der var afstemningens sejrherre. Plakaten viste i al sin gru en hånd i begreb med at snuppe et sagesløst enfamilieshus. Kommunikation i øjenhøjde, før det udtryk kom på mode. Den famøse hånd er siden gået over i historien som den sorte hånd.

Den truende hånd er en veteran i politisk propaganda, både i den truende og i den truede parts tjeneste. Da tyskerne i 1942 ville skræmme Londons indbyggere, brugte de også hånden. Spanierne brugte under borgerkrigen hånden som grafisk værn mod italienske frivilliges indblanding.



Den 'sorte' hånd, der ikke var sort, men effektivt vandt folkeafstemningen om jordlovene i 1963.



Tysk flyveblad der truede londonerne i forbindelse med V1-angrebene, ca 1942.



Den sorte hånd behøver ikke at være sort. Protest mod italienske troppers deltagelse i den spanske borgerkrig.

Hånden som rollemodel

Alle brugsgenstande er redskaber. Alle redskaber er ekstensioner af menneskets naturlige kapaciteter. Vi slår bedre med hammeren end med hånden. Hammeren udvider hånden. Vi regner hurtigere og bedre med computeren end uden. Computeren udvider hjernen.

Aristoteles kaldte hænderne redskabernes redskab. Han kunne med samme ret have kaldt redskaberne hændernes hænder.

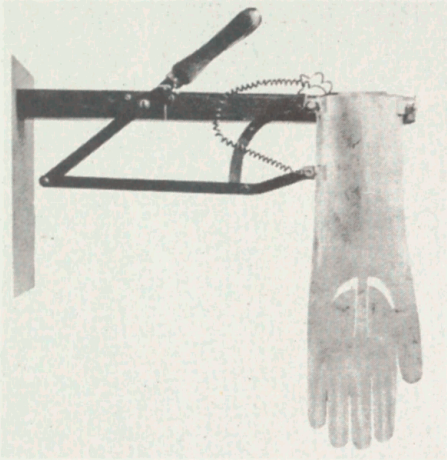
Af og til har designere af redskaber taget denne tanke bogstaveligt og antropomorficeret – givet menneskelige træk til – redskaberne, for eksempel givet dem form af en hånd*. En dørhammer som en hånd, der holder en kugle, en bordkortholder, en kløpind og en gammeldags metalpen er eksempler på håndens antropomorfier.

Viserne på rigtige Mickey Mouse ure har hænder. På engelsk hedder urets visere *hands*.

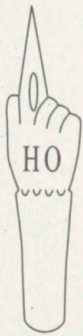
Før bilerne fik afviservinger, rakte føreren sin arm ud for at varsle sving. Introduktionen af elektriske afviservinger gjorde den form for bilistmotion overflødig, men en dansk opfinder foreslog en pragmatisk løsning og fik patent på en mekanisk afviservinge, som var en hånd.

*

*Se Knud V. Engelhardts
vejskilt fra Gentofte,
side 50*



*Giv en hånd i trafikken.
Dansk opfindelse.*



*Håndværktøj for
skriverkarle.*

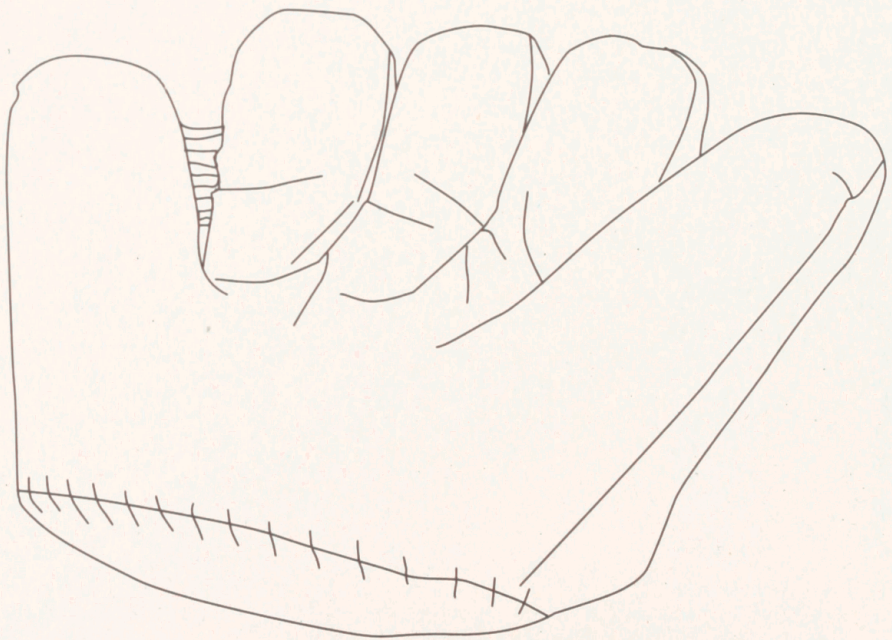
*Kløpind med
fingeret hånd.*



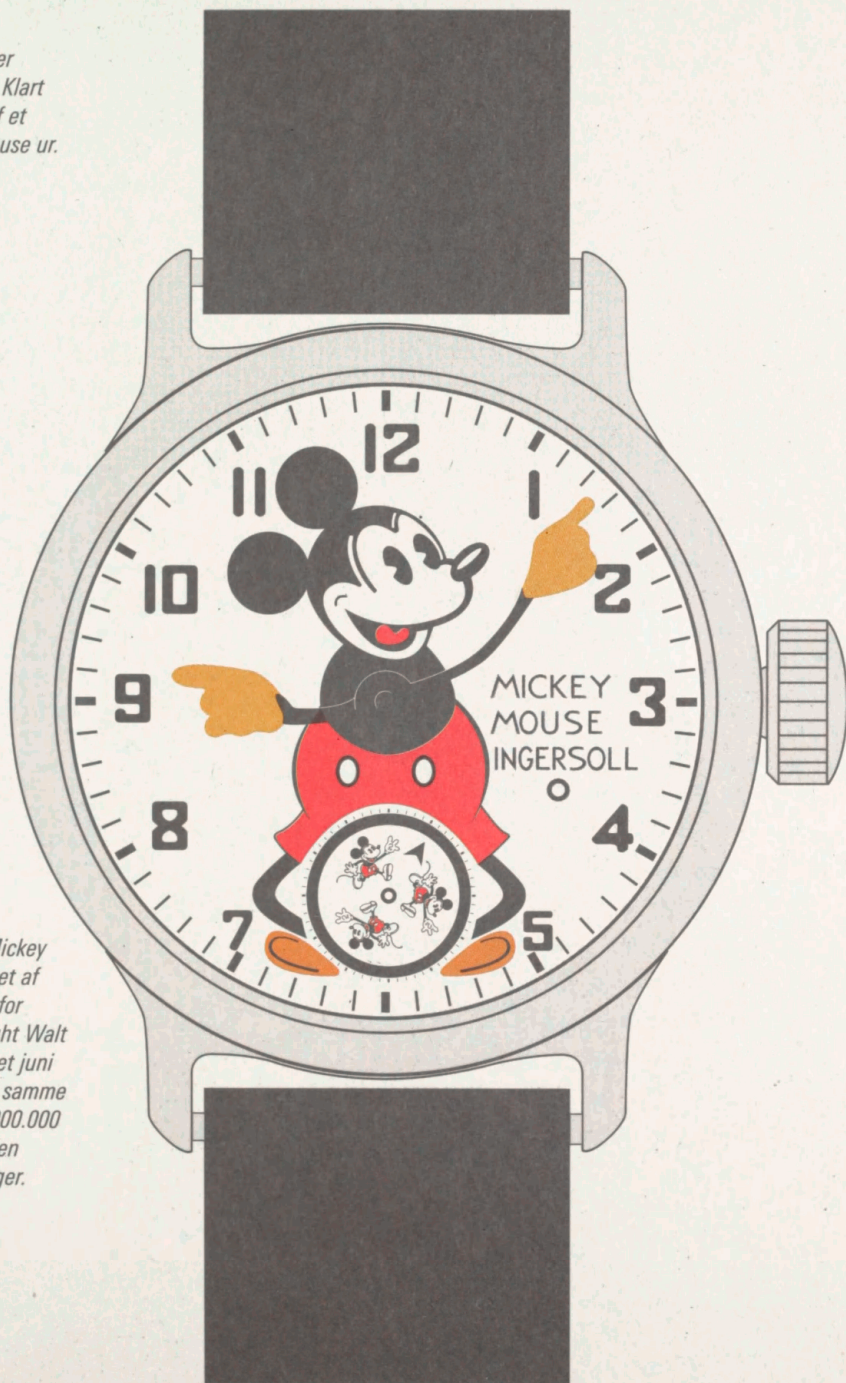
*Joe DiMaggio.
Armstol med stel af
metal, polstring af
polyurethan-skum og
betræk af læder eller
stof.*

*Design: De Pas,
D'Urbino og Lomazzi,
1970.*

*Producent:
Poltronova, IT.*



*Showtime.
På engelsk hedder
urvisere 'hands'. Klart
for enhver ejer af et
ægte Mickey Mouse ur.*



*Verdens første Mickey
Mouse ur designet af
August Shallack for
Ingersoll, copyright Walt
Disney, produceret juni
1933. Ved juletid samme
år var der solgt 900.000
eksemplarer af den
hjulbenede tidtager.*

Hånden i heraldikken

Heraldikken, læren om – og kunsten at lave – våben(skjolde), har ikke holdt fingrene fra hænderne. Hænderne indgår i mange våben, og de betydninger våbnernes ejere selv lægger i hænderne, er mangfoldige. I engelske våben anvendes hænder undertiden til at angive, at våbenet er arvet.

Når heraldikere *blasonerer*, dvs beskriver et våben, anvender de bestemte termer og følger bestemte regler. I mangel på en autoritativ dansk kilde anvendes her de engelske (delvis franske) termer.

Udtrykkene *dexter* og *sinister* for højre og venstre skal forstås, som et rigtigt skjolds bærer gør det. Hænder i heraldik vises oftest åbne, *apaumé*. Hvis en hånd ikke er åben, men knyttet, *clenched*, oplyses det udtrykkeligt. Hvis pege- og langfingeren er strakt, er hånden *raised in benediction*. Hvis der ikke angives andet, er den heraldiske hånd afskåret ved håndleddet. En *cubit arm* derimod omfatter to trediedele af underarmen, mens en arm *couped at the elbow* omfatter hele underarmen. Hvis overarmen er med, er armen *embowed*, bøjet i albuen. Hvis armen er klædt i et ærme, er den *habited*. Hvis den er dækket af rustning, er den *in armour*, og hvis hånden er klædt i panserhandske, er den *in gauntlet*.



A dexter hand.



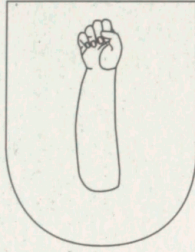
A sinister hand.



A hand in benediction.



A cubit arm.



An arm coupé at the elbow.



An arm embowed.



An arm embowed to the dexter.



An arm embowed fesseways.



An arm embowed the upper part in fesse.



Two arms counter-embowed.



Two arms counter-embowed and interlaced.



A cubit arm habited.



An arm embowed in armour.



A cubit arm in armour, the hand in a gauntlet.



Guds beskyttende hånd over Køge er blandt de oprindelige elementer i Køges våben, der kendes tilbage til 1421. Et segl med hånden alene kendes fra midten af 1300-tallet.



Heraldikere kalder våbenskjolde, der henviser til ejerens navn, for talende våben. Præstø's byvåben er et talende våben. Som for politibetjente, dirigenter og børshandlere (indtil for nylig) er det en del af præstens arbejde at gøre tegn med hånden, som her, hvor præsten velsigner Præstø.



Guds beskyttende arm, et anerkendt heraldisk motiv, ses også som en interessant detalje i det 70 meter lange Bayeux-tæppet, der afbilder tiden op til samt slaget ved Hastings, normannerne mod englænderne. Sejrherrerne vævede tæppet. Her føres den døde kong Edward til kirken. Slaget handlede om, hvem der skulle efterfølge Edward på tronen.

Sølv- og tinmærker

Sølv- og tinmærker er små oprindelses-certifikater, præget i metallet, der fortæller den kyndige beskuer om produktets herkomst og kvalitet.

Sølvmærker identificerer den kontrollerende myndighed, fremstillingsåret, renheden og mesteren.

Tinmærker identificerer legeringen, stedet og mesteren. Tin er et grundstof men anvendes i legeringer. På dansk bruger vi ordet tin både om det rene metal og tinlegeringer, hvor englænderne siger henholdsvis *tin* og *pewter*.

Hænder forekommer som motiv i både sølv- og tinmærker.



Eksempler på myndighedsmærker i sølv med hænder som motiv.

Eksempler på tinmærker med hænder som motiv.

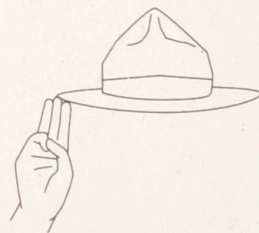
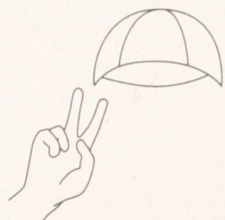
Hilsen med hånden

Forskellige personer og grupper hilser med forskellige håndtegn. Paven hilser og vel-signer med højre hånds strakte pege- og langefinger. Ulveunger hilser med højre hånd med adskilte pege- og langefingre. Spejdere hilser med højre hånds tre midterste fingre samlet. Militære personer gør honnør med fem strakte samlede fingre, garagemesteren honnørhilser med fem spredte fingre. Hemmelige broderskaber har hemmelige hilsener.

Nazisterne strakte hele armen i Heil Hitler hilsenen. Undertrykte og/eller militante grupper strækker højre arm med knyttet hånd. Kvindebevægelsens venusspejl med knyttet næve er klar tale: Vi er kvinder og vi vil kæmpe for kvindernes ret.

I nogle lande holder man højre hånd på hjertet, når nationalhymnen spilles.

*Ulveunger hilser med to,
spejdere med tre fingre.*





Pakket med faglig stolthed.



Kvinder, der vil kæmpe for deres rettigheder.



*Øverst til venstre:
Kampen fortsætter.
Paris, maj 68.
Plakatdesign:
Atelier Populaire.*

*Til venstre:
Hele ungdommen
samlet for fædre-
landet, dvs den
spanske republik.
Plakatdesign:
Marti Bass, 1937.*





*Vi er magten.
Plakat.
Paris, 1968.*

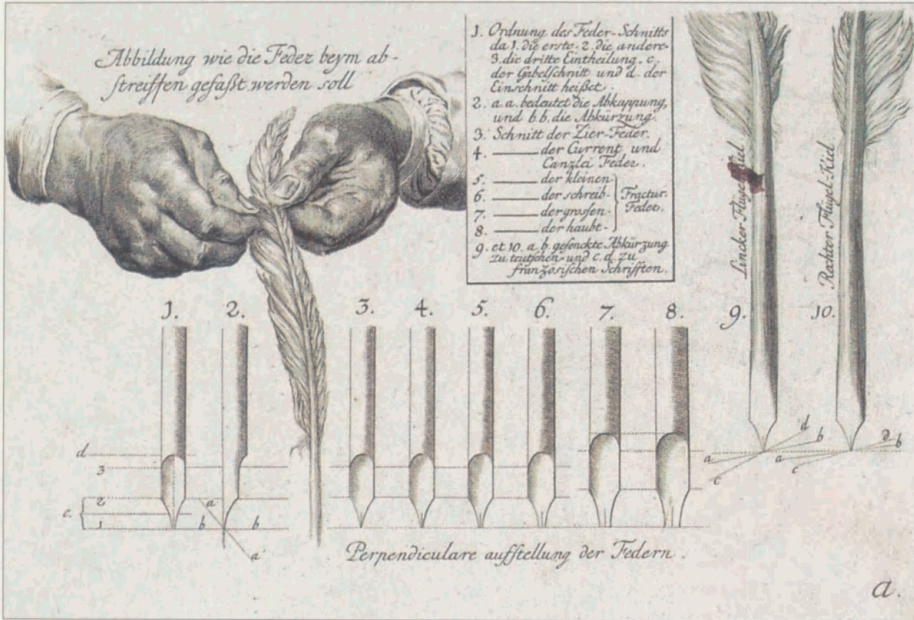
Læs brugsanvisningen først

Ethvert redskab bærer i sig den ånd, hvori det blev skabt. Det sagde atomfysikeren Werner Heisenberg, og måske ligger heri en forklaring på, hvorfor så mange produkter er så komplicerede at bruge, at de ikke selv kan fortælle hvordan, men må have hjælp af en brugsanvisning. Produkterne er blevet til under helvedes pinsler og videregiver nu designerens trængsler til brugeren. Sommetider søges problemerne lindret af en såkaldt brugsanvisning. Problem: produktdesign. Løsning: grafisk design. Desværre trænger brugsanvisningerne ofte selv til en forklaring: *How to use these instructions.* Det indtryk bekræftes af bogen *Open Here*, hvor Paul Mijksenaar og Piet Westendorp gør sig lystige over brugsanvisningsdesigneres fraværende evner til at dække over produkt-designeres tilstedeværende mangler.

Brugsanvisninger handler for en god dels vedkommende om, hvad brugerne skal gøre med deres hænder. Det gælder montering af kunstige negle, men også alt fra hjernekirurgi og skæring af gåsepenne til åbning af dåser og betjening af kontormaskiner.



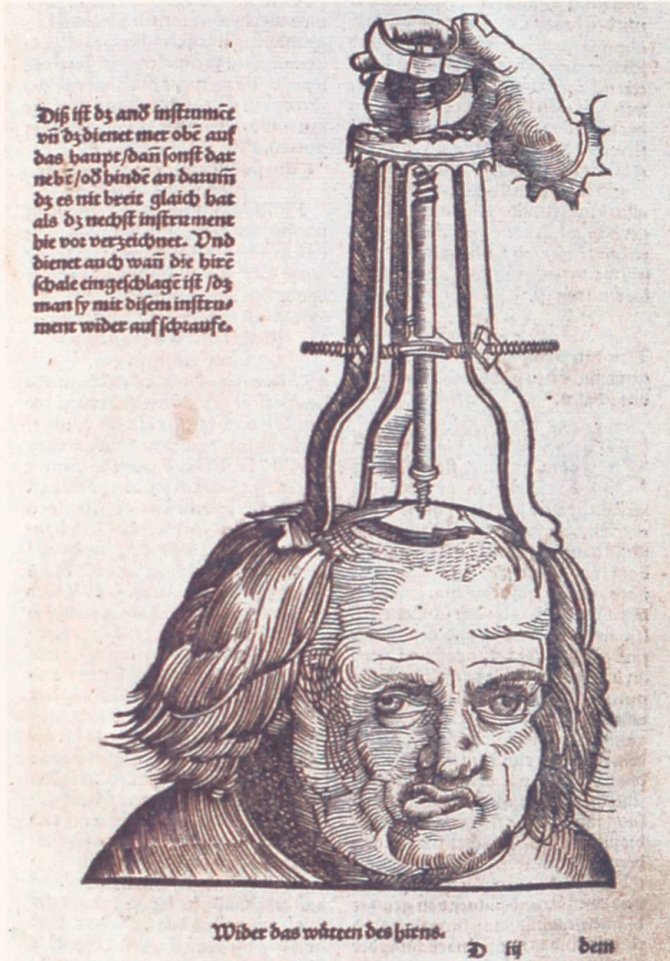
*Open here, 1999.
Et forsøg på at forklare
forklaringer.*



Sådan skærer du din gåsepen.
 Michael Baurenfeind:
 Vollkommene Wiederherstellung, der bisshier sehr in Vervall gekommenen Schreib-Kunst, Nürnberg, 1667.



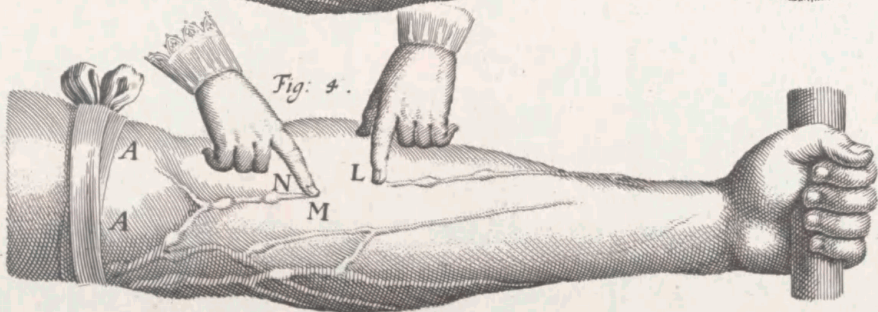
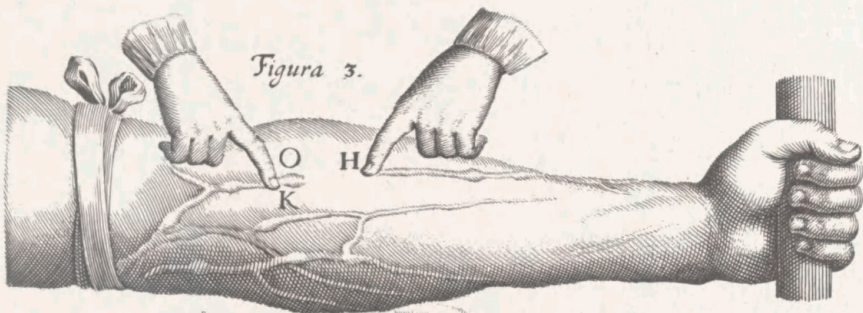
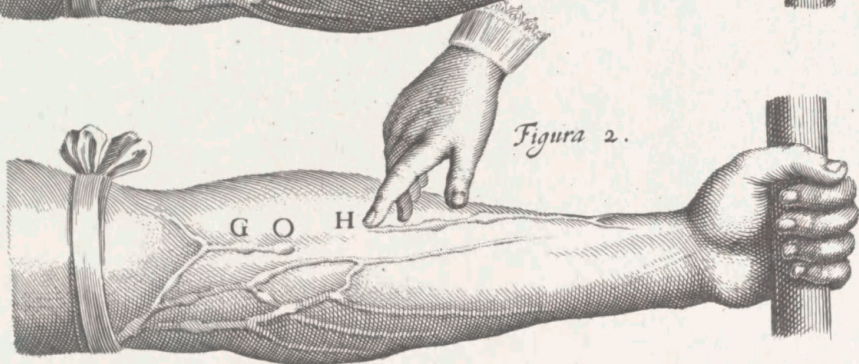
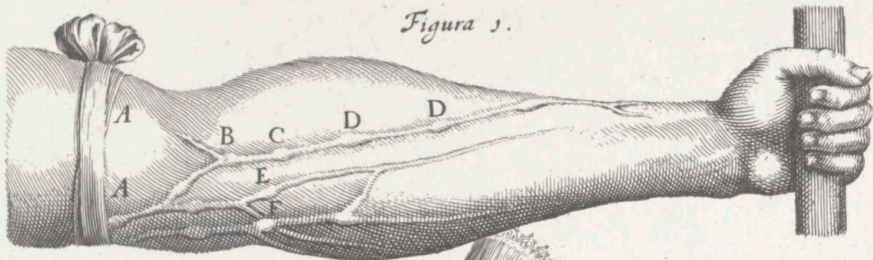
To anbefalede håndstillinger ved skrivning.
 Urban Wyss: Libellus valde doctus, Zürich, 1549.



Lægekunsten har sine egne brugsanvisninger.

Til venstre:
Feldbuch der
Wundartzney, 1542.

Modsatte side:
Exercitatio Anatomica
de Motu Cordis et
Sanguinis in Animalibus,
William Harvey, 1628.



Edition N° 113

Styling

CHROMOLUX Pearl N° 40 light pink

»Perfect fingernails«



1 Cut out



2 Glue!



3 Press!



Førstehjælp til studerende

so.dk
studerende online

Førstehjælp for piger
med røde løsnegle
og for studerende.



Advarsel til computer-
folket.



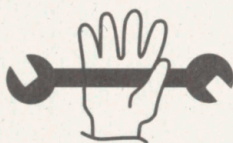
Kodak, begyndelsen af
1900-tallet.



*Således renholdes
tandhjulet.*

Brugsanvisninger med hænder – herunder advarsler om hvad man ikke bør gøre – findes overalt. I vekslende kunstnerisk kvalitet.





Chandigarh

Den schweiziskfødte arkitekt Le Corbusier havde et godt øje til hånden som motiv og symbol i billedet og byggeri. Mest kendt og spektakulært er *Open Hand* monumentet på Capitol i Chandigarh, regeringsbyen i den indiske delstat Punjab. Open Hand er af stål og drejer som en vejrhane for vinden.

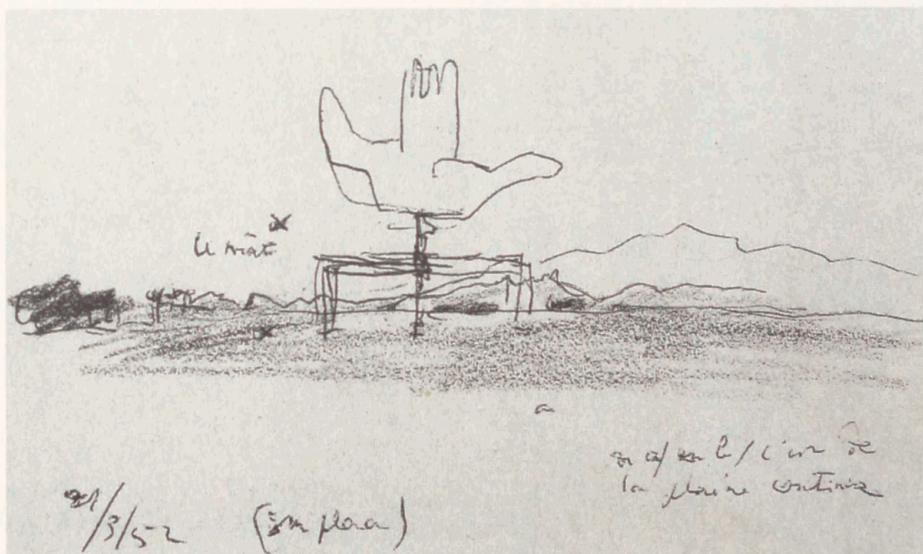
Open Hand er åben for tolkning. Den åbne hånd giver og modtager, spreder og samler. Den åbne hånd viser gode hensigter og skjuler intet. Den åbne hånd udtrykker et ønske om fred og afgiver et løfte om – åbenhed.

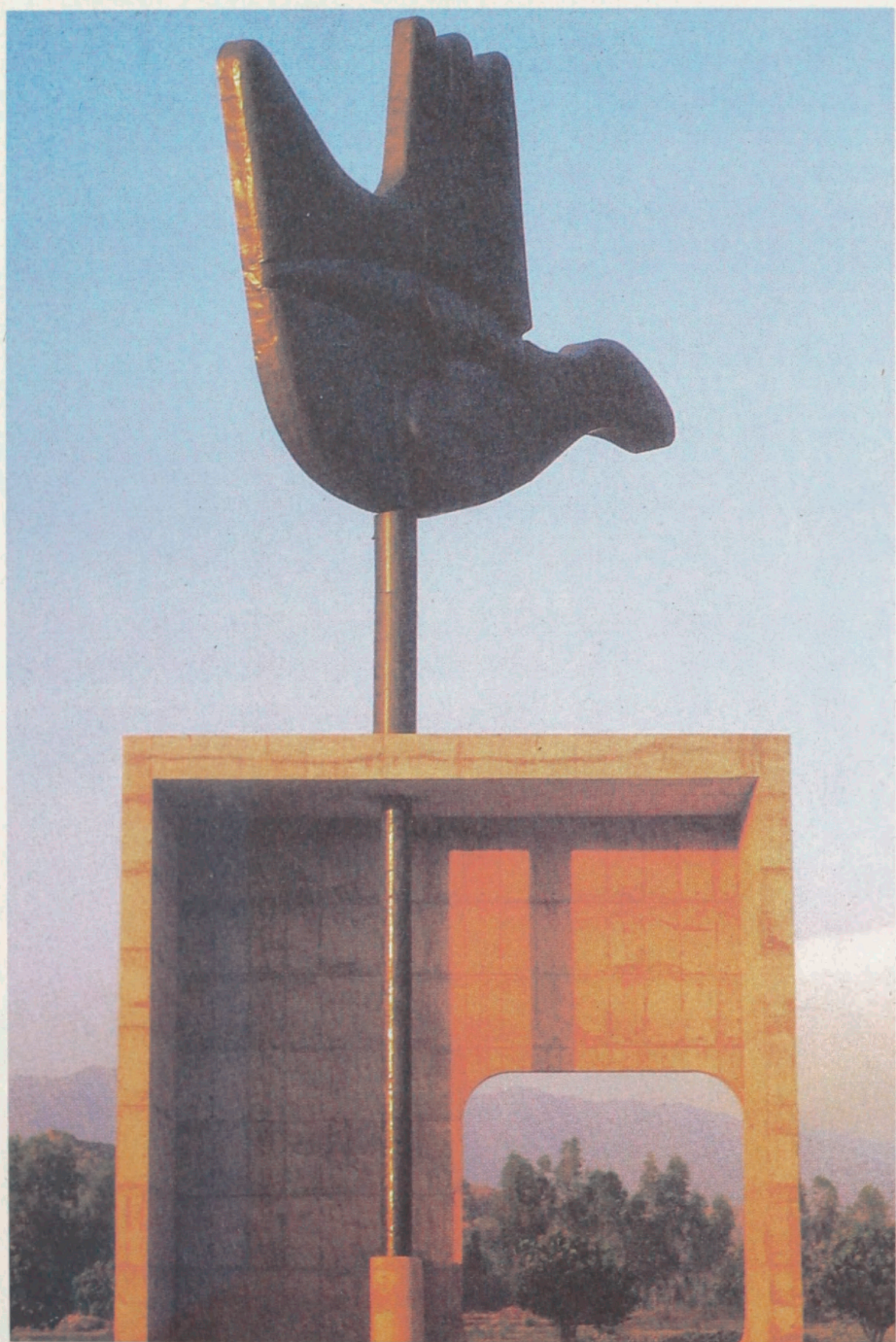
Modsatte side:
Le Corbusier:
Open Hand monumentet,
Chandigarh, 1985.



Le Corbusier:
Tegning af åben hånd,
1948.

Le Corbusier:
Skitse, 1952





At tælle på fingrene

Små børn lærer at tælle på fingrene, og voksne tæller demonstrativt på fingrene, når de skal gøre en mindre optælling anskuelig for andre. Håndoptælling er noget helt andet, nemlig det modsatte af maskinel optælling, og fx praktiseret i Miami i 2000, da der var dødt løb ved det amerikanske præsidentvalg.

Vi er født med fem fingre på hver hånd, en omstændighed der har haft afgørende indflydelse på indførelsen af 10-talssystemet. Tegneseriefigurer har for syns skyld kun fire fingre på hver hånd. Klodsede personer har ti tommelfingre.

Byplanlæggeres fingerplaner tager ikke antallet af fingre højtideligt men hæfter sig ved håndens geometri: et centralt område hvorfra der udstråler korridorer. Grafiske designere tegner hænder med seks eller flere fingre, når de vil illustrere mangfoldighed.



*Fra Gabriel Winter:
Computus manualis,
Åbo, 1758.*



*På Icoграда's Student
Seminar 1995 med
1500 deltagere i
London's Marble Arch
Odeon biograf var der
seks keynote speakers
(bl a redaktøren af dette
nummer af Bogvennen).
Alan Fletcher gengav
dem som en håndfuld
på plakater og invitation.*

Designerhænder

Kunstnere og designere er ofte meget bevidste om deres hænder, et altid nærværende motiv. M.C. Escher, Seymour Chwast og Piero Fornasetti er gode eksempler.

Escher lod hænderne tegne hinanden. Chwast kaldte sin bog *The Left-Handed Designer* og fyldte den med både højre- og venstrehænder. Fornasetti tegnede hænder på sine designobjekter og lavede snesevis af produktlogoer med sin hånd – det sidste i dobbelt betydning.



TEMA E
VARIAZIONI



28 PIATTO CALENDARIO



CREATO DA



CAMMEI



NUMMUS



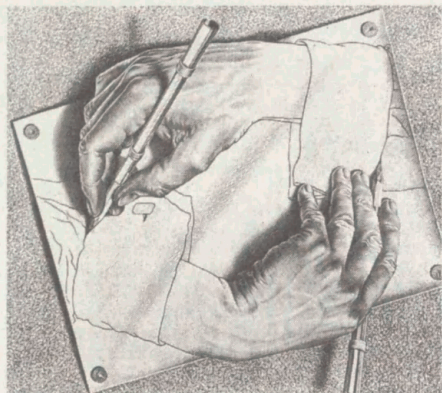
SPECIALITA' LIGURI



SPECIALITA' BOLOGNESE

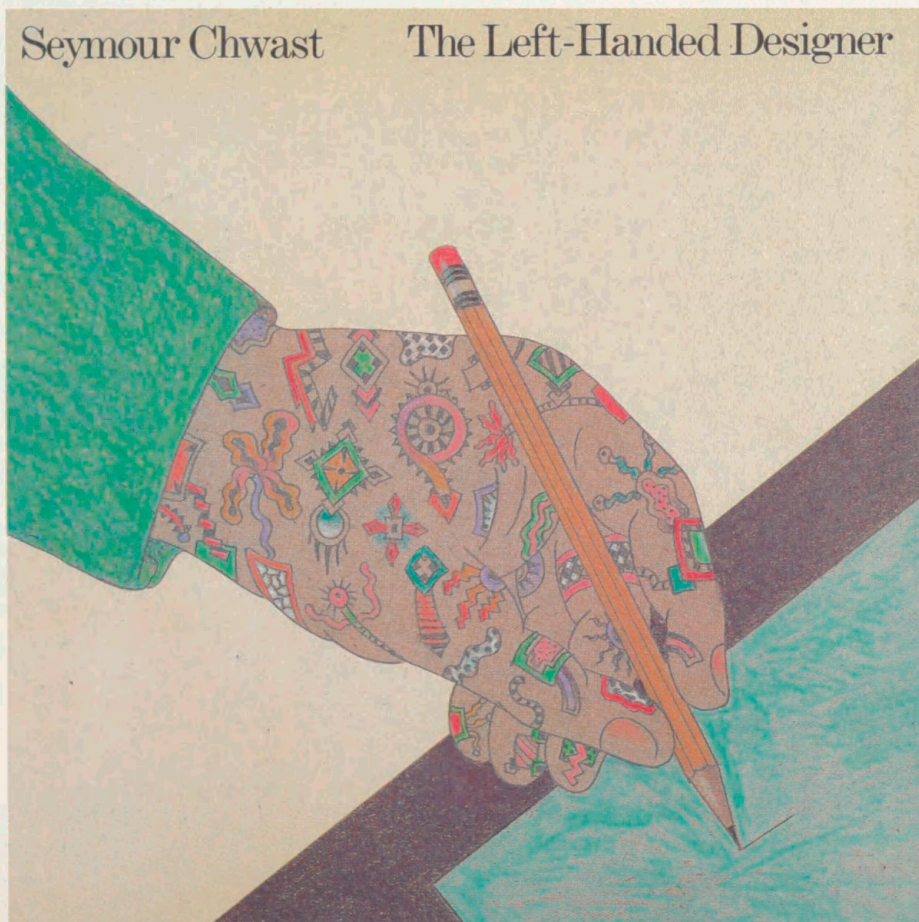


Piero Fornasetti: logoer for egne produkter.



*M.C. Escher:
At tegne, 1948.*

*Seymour Chwast:
bogomslag, 1985.*



Hænder mod landminer

Inspireret af medieopmærksomheden omkring prinsesse Dianas arbejde for afskaffelse af landminer iværksatte den engelske kunster Rebekah Gilbertson *Project Handlines*. Ideen var, at (kendte) mennesker der i særlig grad var afhængige af deres lemmers brug – kunstnere, forfattere, musikere, dansere, atleter, etc – skulle aflevere et billede af deres hånd eller fod. Resultatet blev bogen *Handlines*, hvis overskud skulle gå ubegrænset til Røde Kors' arbejde for ofre for landminer.

Efter 45 sider med hvert sin hånd eller fod afsluttes bogen med en serie gruppvækkende fotos af invaliderede landmineofre i Angola og Cambodia. Fotograf: Ken Griffiths.

HANDLINES: 45 FAMOUS HANDS
IN SUPPORT OF A WORLDWIDE BAN
ON ANTI-PERSONNEL LANDMINES.
RYAN GIGGS DAVID HOCKNEY
TERENCE CONRA Y TRACEY EMIN
EVELYN GLENNE MARK KNOX PFLER
JEANETTE WINTERSON MAC DI
YACOB KEN GRIFITHS PETER BLAKE
BELLA FRU WIL SELF MARC QUINN
MARTIN BELL MAGGI HAMBLING
MIKE WHITLAM RALPH STEADMAN
ROSEMARY VELEY WILFRED
THESIGER DON MCCULLIN CLARE
FRANCIS LINTORD CHRISTIE RICHARD
ROGERS ROBERT SMITH ANTONY
GORMLEY FRANKIE DETTORI
WILLIAM BOYD RIFAT OZBEK DONALD
GIBSON TIM HENMAN W.F. DE LDES
GERALD SCARFE YEHUDI MENJHIN
ALAN FLETCHER SALLY GUNNELL
RICK STEIN FATIMA WHITBREAD
ALEXANDER MCQUEEN STELLA
MCCARTNEY BERNIE BRUER PHILIP
TREACY CHRIS BONINGTON SARAH
RAPHAEL CHRIS MOON DARCY LY
BUSSELL JOAN ARMSTRADING
FFYONA CAMPBELL ELTON JOHN
INTRODUCTION BY MARTIN BELL.

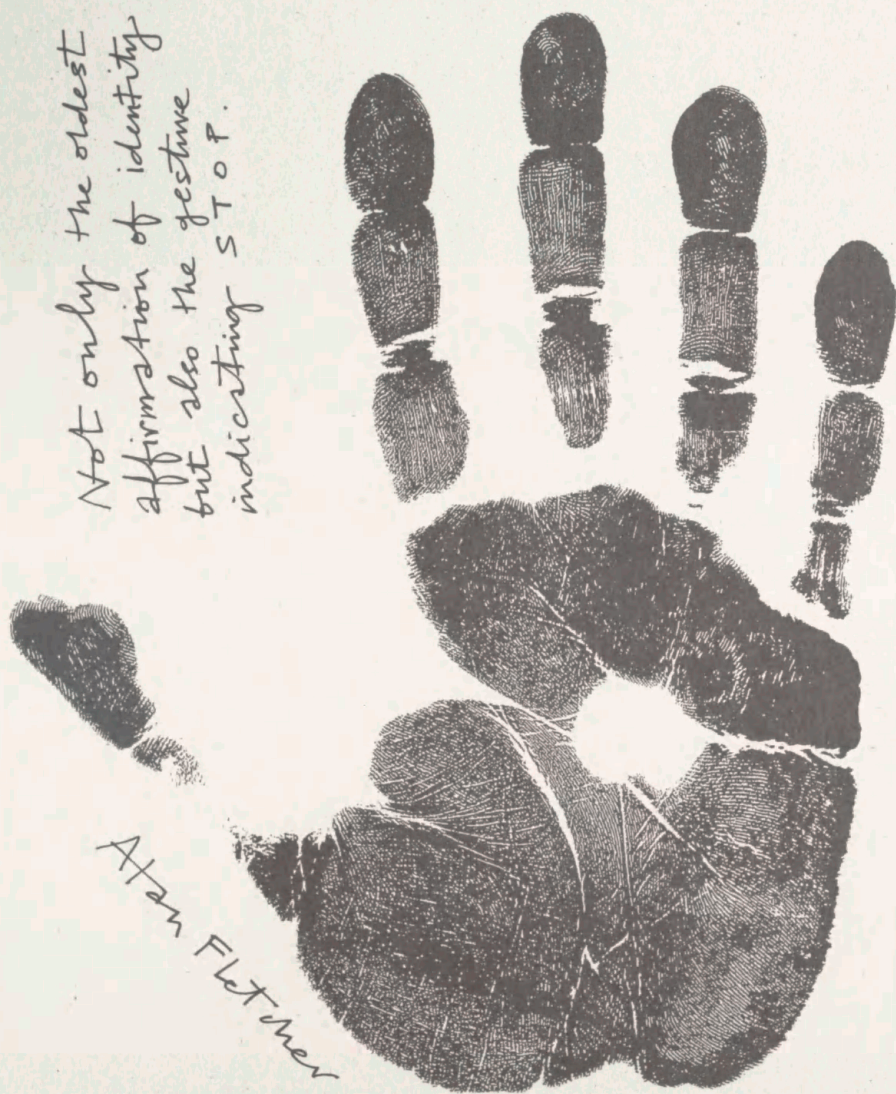
REBEKAH GILBERTSON: ANTI-PERSONNEL LANDMINES CAMPAIGN



Handlines: 45 berømte hænder og fødder til støtte for et verdensomspændende forbud mod personlandminer, 1998.

*Modsatte side:
Alan Fletchers hånd.
Se også side 34.*

Not only the oldest
affirmation of identity
but also the gesture
indicating STOP.



Alan Fletcher

Håndfrankering

Til fortrydelse for frimærkesamlere frankeres en betydelig del af det offentlige og erhvervs- livets post i dag pr frankeringsmaskine, så maskinens stempel erstatter et eller flere frimærker. Filatelistisk set er fremskridtet et tilbageskridt.

Til glæde for dem, der stadig håndfrankerer, og dem, der modtager brevene, anstrenger Post Danmarks frimærkekontor sig for at producere et varieret udbud af mærker skabt af mange kunstnere. Nogle af mærkerne glæder især diverse interesseorganisationer, der hædres med et særfrimærke, som økonomisk og/eller kommunikativt gavner deres sag.

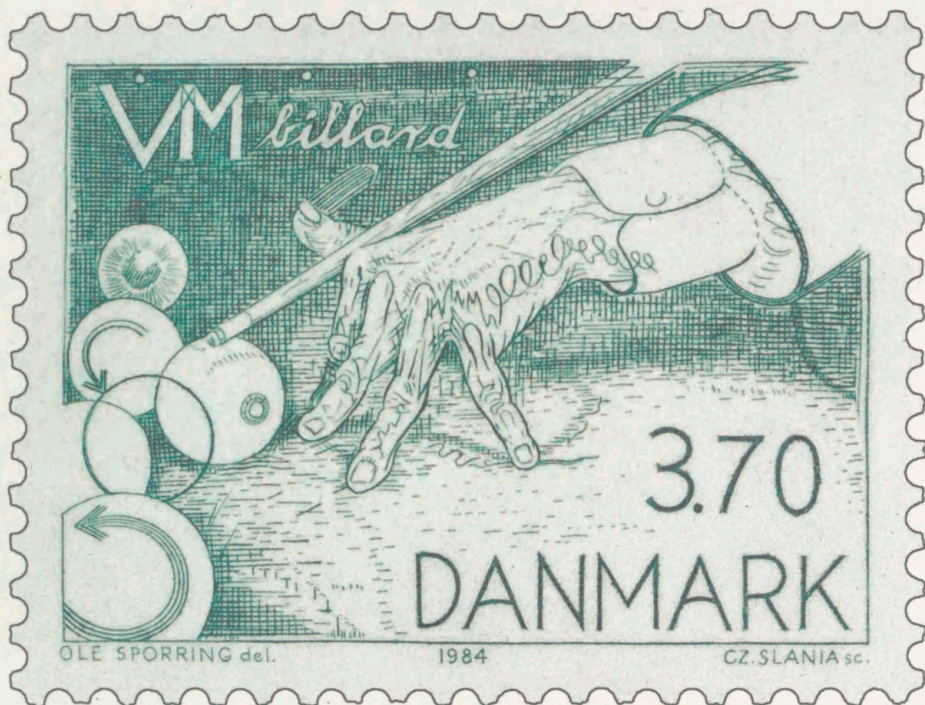
Af de her viste elleve håndmærker, agiterer ni for en sag: Vanførefonden, 400-året for Rigsarkivets Oprettelse, Afholdelsen af verdensmesterskaberne i billard i Danmark, Danske Døves Landsforbunds 50 års jubilæum, Dansk Blindesamfunds 75 års jubilæum, FNs internationale fredssår, Kræftens Bekæmpelse, Spastikerforeningen, samt Regnvand og grundvand. Det siger noget om håndens symbolkraft, at den bruges til at illustrere så forskellige anliggender.



<i>Tema</i>	<i>Vanførefonden</i>
<i>Udgivelsesdag</i>	<i>24. juni 1963</i>
<i>Format</i>	<i>23,60 x 31,08 mm</i>
<i>Værdi</i>	<i>3,75 + 0,50 kr.</i>
<i>Takning</i>	<i>12 3/4</i>
<i>Kunstner</i>	<i>Rasmus Nellemann</i>
<i>Gravør</i>	<i>Czeslaw Slania</i>
<i>Teknik</i>	<i>Stålstik</i>
<i>Antal pr ark</i>	<i>50</i>



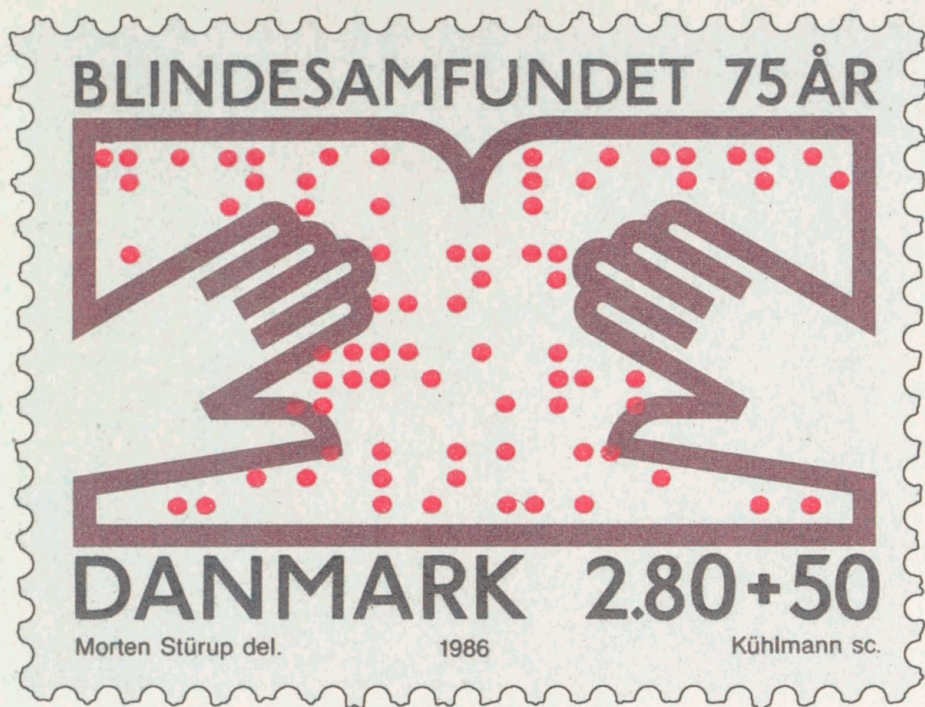
Tema	400-året for Rigsarkivets oprettelse
Udgivelsesdag	10. juni 1982
Motiv	En hånd med en fjerpen
Format	23,60 x 31,08 mm
Værdi	2,70 kr.
Takning	12 3/4
Kunstner	Bo Linnemann
Gravør	Arne Kühlmann
Trykmetode	Stålstik på fluorescerende papir
Antal pr ark	50 stk



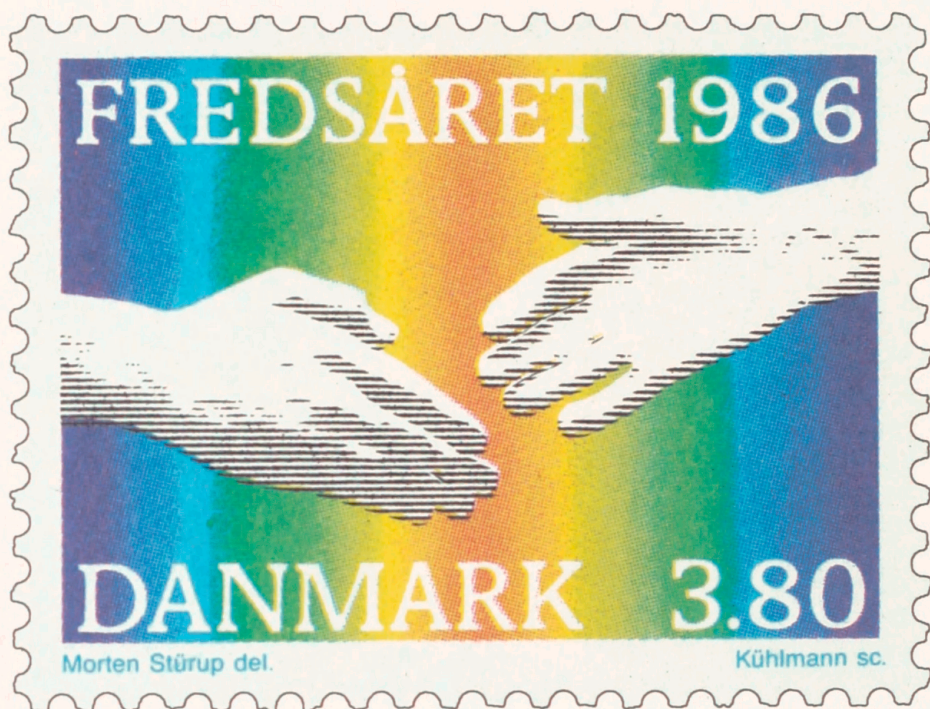
<i>Tema</i>	<i>Afholdelse af verdensmesterskaberne i billard i Danmark</i>
<i>Udgivelsesdag</i>	<i>26. januar 1984</i>
<i>Motiv</i>	<i>Billardspil</i>
<i>Format</i>	<i>23,60 x 31,08 mm</i>
<i>Værdi</i>	<i>3,70 kr.</i>
<i>Takning</i>	<i>12 3/4</i>
<i>Kunstner</i>	<i>Ole Sparring</i>
<i>Gravør</i>	<i>Czeslaw Slania</i>
<i>Trykmetode</i>	<i>Stålstik på fluorescerende papir</i>
<i>Antal pr ark</i>	<i>50 stk</i>



<i>Tema</i>	<i>Danske Døves Landsforbunds 50 års jubilæum.</i>
<i>Udgivelsesdag</i>	<i>7. november 1985</i>
<i>Motiv</i>	<i>Hånd viser bogstavet D i døves håndalfabet</i>
<i>Format</i>	<i>31,08 x 23,60 mm</i>
<i>Værdi</i>	<i>2,80 kr.</i>
<i>Takning</i>	<i>12 3/4</i>
<i>Kunstner</i>	<i>Steffen Jørgensen</i>
<i>Gravør</i>	<i>Arne Kühlmann</i>
<i>Farve</i>	<i>Flerfarvet</i>
<i>Trykmetode</i>	<i>Stålstik på fluorescerende papir</i>
<i>Trykkeri</i>	<i>Post- og Telegrafvæsenets frimærketrykkeri</i>
<i>Antal pr ark</i>	<i>50 stk</i>



<i>Tema</i>	<i>Dansk Blindesamfunds 75 års jubilæum</i>
<i>Udgivelsesdag</i>	<i>20. februar 1986</i>
<i>Motiv</i>	<i>Hænder på blindeskrift</i>
<i>Format</i>	<i>23,60 x 31,08 mm</i>
<i>Takning</i>	<i>12 3/4</i>
<i>Kunstner</i>	<i>Morten Stürup</i>
<i>Gravør</i>	<i>Arne Köhlmann</i>
<i>Teknik</i>	<i>Stålstik/offset</i>
<i>Trykkeri</i>	<i>Post- og Telegrafvæsenets frimærketrykkeri</i>
<i>Antal pr ark</i>	<i>50 stk</i>



<i>Tema</i>	<i>FNs internnationale fredsår</i>
<i>Udgivelsesdag</i>	<i>28. april 1986</i>
<i>Motiv</i>	<i>Symbol for fred</i>
<i>Format</i>	<i>23,60 x 31,08 mm</i>
<i>Værdi</i>	<i>3,80 kr.</i>
<i>Takning</i>	<i>12 3/4</i>
<i>Kunstner</i>	<i>Morten Stürup</i>
<i>Gravør</i>	<i>Arne Kühlmann</i>
<i>Farve</i>	<i>Flerfarvet</i>
<i>Trykmetode</i>	<i>Stålstik/offset på fluorescerende papir</i>
<i>Trykkeri</i>	<i>Post- og Telegrafvæsenets frimærketrykkeri</i>
<i>Antal pr ark</i>	<i>50 stk</i>

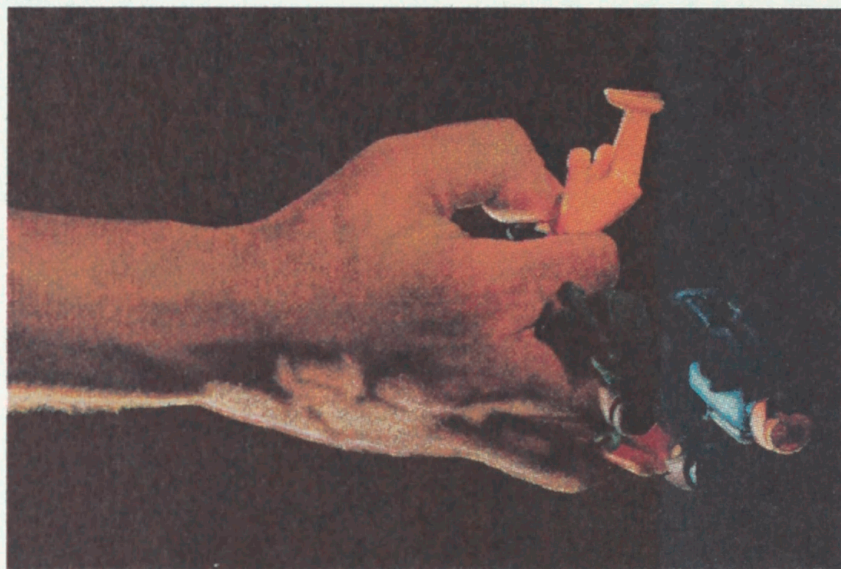


<i>Tema</i>	<i>Kræftens Bekæmpelse</i>
<i>Udgivelsesdag</i>	<i>3. september 1998</i>
<i>Motiv</i>	<i>En hjælpende hånd og Kræftens Bekæmpelses logo i baggrunden</i>
<i>Format</i>	<i>23,60 x 40,40 mm</i>
<i>Takning</i>	<i>12 3/4</i>
<i>Kunstner</i>	<i>Jette Kofoed</i>
<i>Teknik</i>	<i>Offset</i>
<i>Trykkeri</i>	<i>Post- og Telegrafvæsenets frimærketrykkeri</i>
<i>Antal pr ark</i>	<i>50 stk</i>

9.25

DANMARK

Thomas Kluge: Fire farver, 1999



<i>Tema</i>	<i>Dansk kunst</i>
<i>Udgivelsesdag</i>	<i>25. august 1999</i>
<i>Motiv</i>	<i>Fire farver</i>
<i>Format</i>	<i>50,50 x 43,26 mm</i>
<i>Værdi</i>	<i>9,25</i>
<i>Takning</i>	<i>12 3/4</i>
<i>Kunstner</i>	<i>Thomas Kluge</i>
<i>Typografi</i>	<i>Austin Grandjean</i>
<i>Teknik</i>	<i>Stålstik på fluorescerende papir</i>
<i>Trykkeri</i>	<i>Post- og Telegrafvæsenets frimærketrykkeri</i>
<i>Antal pr ark</i>	<i>20 stk</i>



<i>Tema</i>	<i>Spastikerforeningen</i>
<i>Udgivelsesdag</i>	<i>27. september 2000</i>
<i>Format</i>	<i>23,60 x 31,08 mm</i>
<i>Værdi</i>	<i>4,00 + 0,50 kr.</i>
<i>Kunstner</i>	<i>Soffi Beier</i>
<i>Gravør</i>	<i>Martin Mörck</i>
<i>Teknik</i>	<i>Stålstik</i>
<i>Antal pr ark</i>	<i>50 stk</i>

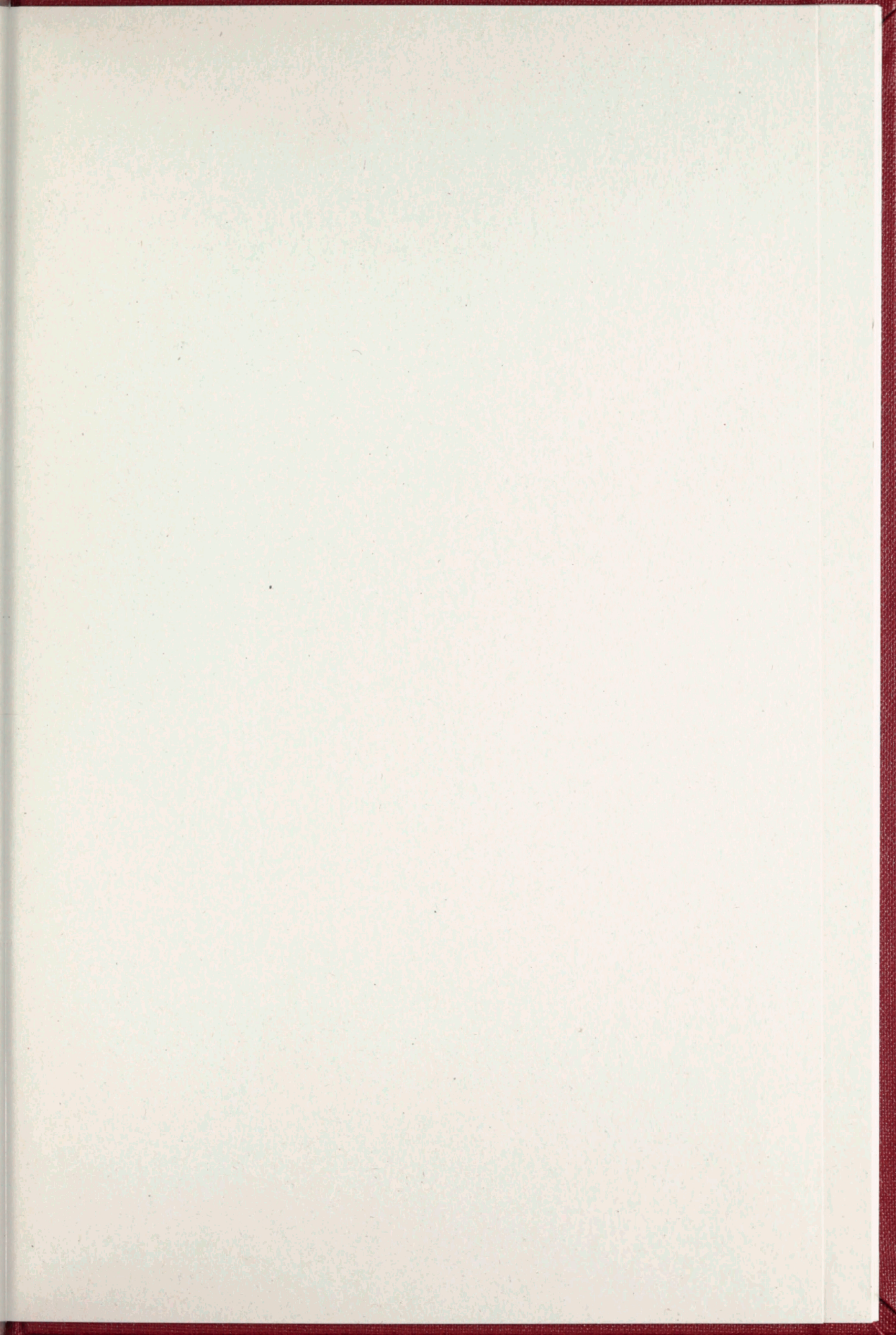


<i>Tema</i>	<i>Europa-frimærke</i>
<i>Udgivelsesdag</i>	<i>9. maj 2001</i>
<i>Motiv</i>	<i>Regnvand og grundvand</i>
<i>Format</i>	<i>33,44 x 28,848 mm</i>
<i>Værdi</i>	<i>4,50 og 9,75 kr.</i>
<i>Kunstner</i>	<i>Hedda Bank</i>
<i>Fotografer</i>	<i>Claus Wiedmayer Image Bank / Paolo Curto</i>
<i>Teknik</i>	<i>Offset</i>
<i>Antal pr ark</i>	<i>40 stk</i>



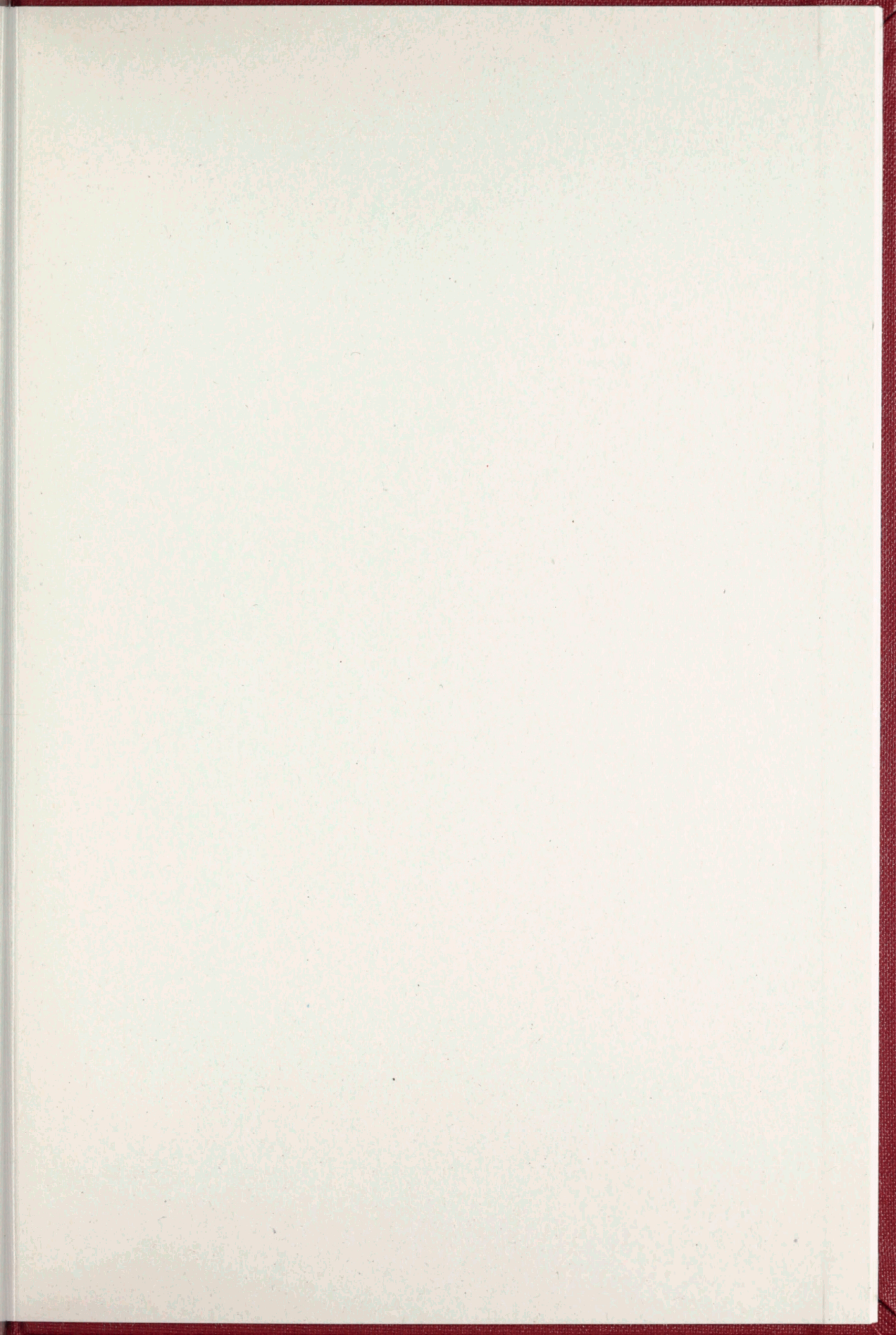
<i>Tema</i>	<i>Ungdomskultur</i>
<i>Udgivelsesdag</i>	<i>22. august 2001</i>
<i>Motiv</i>	<i>Scratching</i>
<i>Format</i>	<i>39,52 x 28,84 mm</i>
<i>Værdi</i>	<i>6,00 kr.</i>
<i>Kunstner</i>	<i>Morten Sørensen</i>
<i>Fotograf</i>	<i>Tor Jørgensen</i>
<i>Teknik</i>	<i>Offset</i>
<i>Antal pr ark</i>	<i>40 stk</i>

Velbekomme			
Kender du de moderne restauranter, hvor servitricen ved hver ny ret – mens maden bliver kold – stiller sig op og holder et foredrag på fem minutter, der virker som en halv time? Her følger <i>post festum</i> kokkens forklaring til Bogvennen 2000.			<i>Per Mollerup, 1942. Direktør for Mollerup Designlab, et designfirma, der arbejder med identitet og information. Teknologie doktor fra Lunds universitet. Har bl a skrevet: Godt nok er</i>
Omslaget er trykt på Cyclus Offset 250 g. Materien er trykt på Cyclus Offset 170 g. OAB-Tryk A/S, Odense har trykt omslag og materie på en fire-farve Heidelberg Speedmaster. Omslaget er påført UV-lak.			<i>ikke nok, Dansk Design Center, 1992. Marks of Excellence, Phaidon, London, 1996. Svar på 10 spørgsmål om design af visuel identitet, Dansk Design Center, 1998. Design er ikke noget i</i>
Formatet, 165 × 245 mm, er standard for Forening for Boghaandværks årsskrift.			<i>sig selv, Gyldendal, 1998. Collapsibles, A Design Album of Space-Saving Objects, Thames & Hudson, London, 2001. Collapsibles</i>
Skriften er Linotype Univers Condensed, en nyttegnet udgave fra 1998 af Univers Condensed tegnet af schweizeren Adrian Frutiger i 1957.			<i>udkommer desuden i en amerikansk, en tysk og en fransk udgave.</i>
Som brødskrift er anvendt Regular 420, 10 pt sat på 7,5 mm. Til overskrifter er anvendt Bold 620, 10 pt. Til fremhævning i brødtekst er anvendt Italic 421, 10 pt.			
Linjelængden 120 mm giver gennemsnitligt 80 karakterer/linie. Til citaterne side 10–11 er anvendt Bold 620, 10 pt. Til billedtekster er anvendt Italic 421, 10 pt med linieafstand 3,75 mm.			
<i>PM</i>			<i>Bagsiden: Illustration efter Diderots og d'Alemberts Encyclopédie, 1751–72.</i>





*En hånd er ikke bare
en hånd.
Bomærke for Ocean Aid.
Design: Michael
MacIntyre, 1993.*



KB

